

**FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE**

*Sammen skaber vi det
bedste sted at bo*

Pædagogisk læreplan for Børneområde Midt

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for personalets pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner i relation til de intentioner, mål og krav, som fremgår af Dagtilbudsloven. I teksten finder du løbende links til supplerende informationer på vores og andre relevante hjemmesider.

Læreplanen er et fagligt dokument, hvor du som læser får et kig ind i det pædagogfaglige rum. Efter hvert afsnit indsætter vi beskrivelser, hvor du kan læse om, hvordan personalet omsætter den pædagogiske læreplans intentioner og mål i praksis. Du vil her blive præsenteret for to pædagogiske værktøjer *Miniprojektbeskrivelser* og *Praksisfortællinger*, som personalet bruger i arbejdet med pædagogisk læreplanlægning.

Et *Miniprojekt* er en handling eller et forløb, som sættes i gang af en eller flere pædagogiske medarbejdere, med henblik på at planlægge, undersøge, evaluere og udvikle pædagogisk praksis. *Praksisfortællinger* er fortællinger om udvalgte episoder fra pædagogisk praksis, fortalt af pædagogiske medarbejdere, med henblik på at formidle, undersøge og udvikle den pædagogiske praksis. Formålet med at bruge disse værktøjer er, at realisere det pædagogiske grundlag og mål i den pædagogiske læreplan.

Gennem personalets beskrivelser får du mulighed for, at følge deres overvejelser og valg, når de udvikler og udfolder pædagogikken inden for læreplanens forskellige områder og temaer. Vores pædagogiske læreplan opdateres løbende med nye projekter og fortællinger fra praksis.

Vi håber du finder relevant viden og indsigt undervejs – rigtig god læselyst!

Dette er et materiale fra Faaborg-Midtfyn Kommune.

Der er hentet inspiration fra Børne- og Undervisningsministeriets "Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold" samt "Skabelon til pædagogisk læreplan".

Miniprojektskabelonen er udarbejdet i samarbejde med UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole.

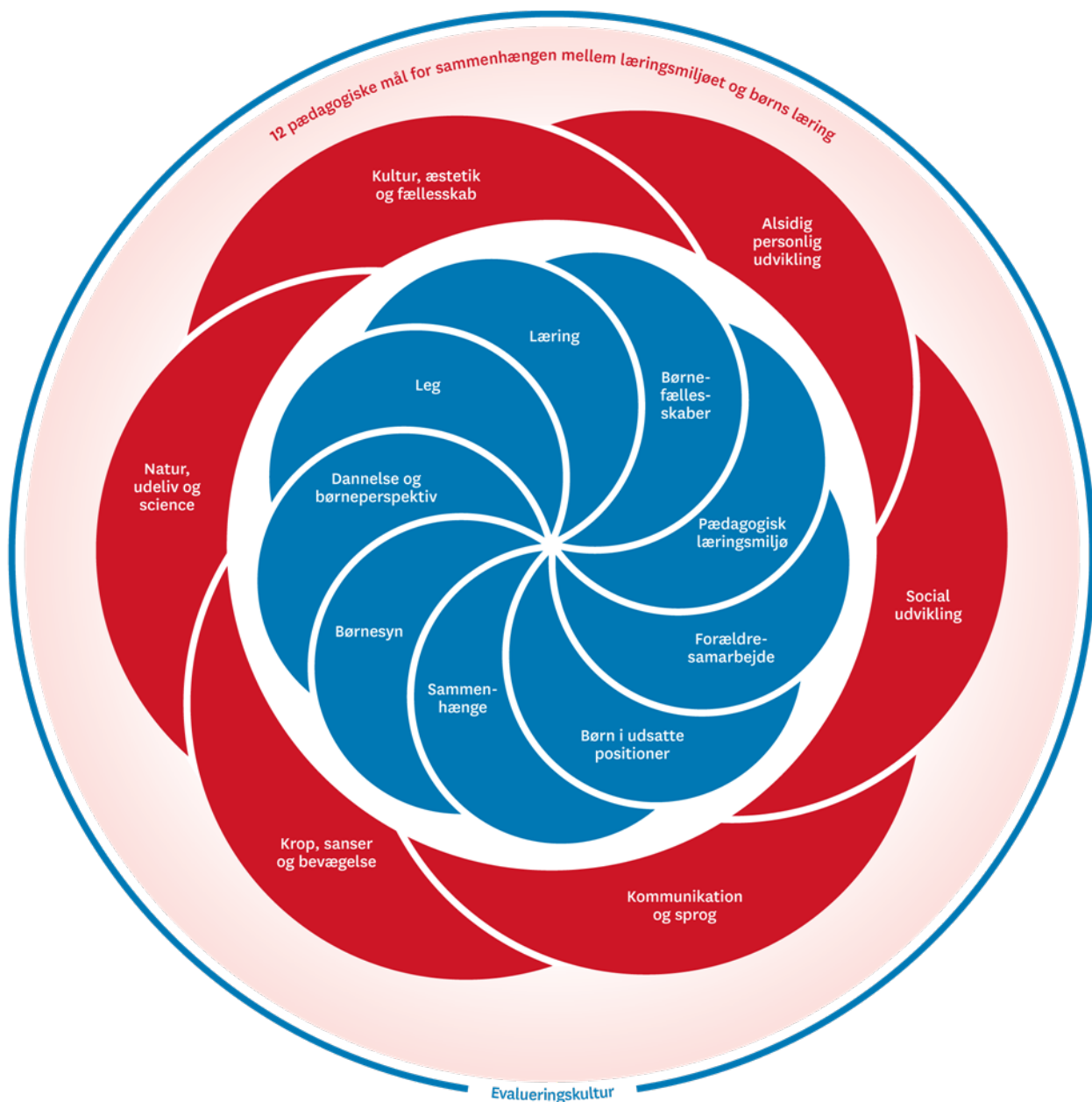
Skabelon til praksisfortællinger er udarbejdet med inspiration fra "Pædagogens grundfaglighed -Grundbog til pædagoguddannelsen", DAFOLO.

Indhold

Pædagogisk læreplan for Børneområde Midt.....	1
Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	4
Hvem er vi?.....	6
Pædagogisk grundlag.....	7
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Børnefællesskaber og inkluderende lege sammen med de voksne. 1000Fryd forår 2020.....	9
Evaluering af Miniprojektet.....	11
Praksisfortælling: Demokratisk dannelse og Børneperspektiv i Slåsleg Hættegården efterår 2019	12
Analyse og fortolkning.....	13
Pædagogisk læringsmiljø.....	14
Læringsmiljø og pædagogisk ledelse af et inddragende børneperspektiv. BMV Vesterparken foråret 2020	15
Evaluering af Miniprojektet.....	17
Rutine og overgange i garderoben. Hættegården maj 2020.....	19
Evaluering af Miniprojektet.....	21
Lege og lærings syn i vuggestuen Hættegården forår 2020.....	22
Evaluering af Miniprojektet.....	24
Samarbejde med forældre om børns læring.....	25
Miniprojekt på vej i foråret 2021 titel og datering.....	26
Evaluering af Miniprojektet.....	26
Praksisfortælling på vej om samspil med forældre om overgang til tidlig SFO ud fra vores folder.....	26
Analyse og fortolkning.....	26
Børn i udsatte positioner.....	27
Stemning og fordybelser ved legeområde omkring hytten. Hættegården juni 2020	28
Evaluering af Miniprojektet.....	29
Sammenhængende børneliv	31
Organiseringen og arbejdet med de yngste børnehavebørn	31
Praksisfortælling: Kendt sprogmateriale med i overgang til tidlig SFO. 1000Fryd marts 2020.	35
Analyse og fortolkning.....	36
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan.....	36
Inddragelse af lokalsamfundet	36
Praksisfortælling fra Vesterparken på vej i efteråret 2020 Understøtter vores profil. titel og datering..	37
Analyse og fortolkning.....	37
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	37
De seks læreplanstemaer	38

Alsidig personlig udvikling	39
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	39
Kastebanen leg og øvelse sammen. 1000Fryd juni 2020	40
Evaluering af Miniprojektet.....	41
Social udvikling	43
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	43
Styrkelse af socialudvikling gennem små legefællesskaber i vuggestuen, Vesterparken marts 2020	44
Evaluering af Miniprojektet.....	45
Kommunikation og sprog	47
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	47
LITERACY sprog og leg i rutiner og dialogisk læsning omsat til rollelege. 1000Fryd forår 2020	48
Evaluering af Miniprojektet.....	50
Krop, sanser og bevægelse.....	51
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	52
Læring med kroppen forrest. 1000Fryd foråret 2020	52
Evaluering af Miniprojektet.....	54
Natur, udeliv og science	55
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	56
Miniprojektet. Kommer projekt fra Hættegården forår 2021 titel og datering	56
Evaluering af Miniprojektet.....	57
Praksisfortællingens titel og datering	57
Analyse og fortolkning.....	57
Kultur, æstetik og fællesskab	58
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	58
Miniprojektets Sangglad i Vesterparken på vej i efterår 2020 titel og datering	59
Evaluering af Miniprojektet.....	59
Praksisfortællingens SANGGLAD titel og datering	59
Analyse og fortolkning.....	60
Evalueringskultur	61
Hvordan skaber vi en evalueringskultur?	61
Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?	62

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

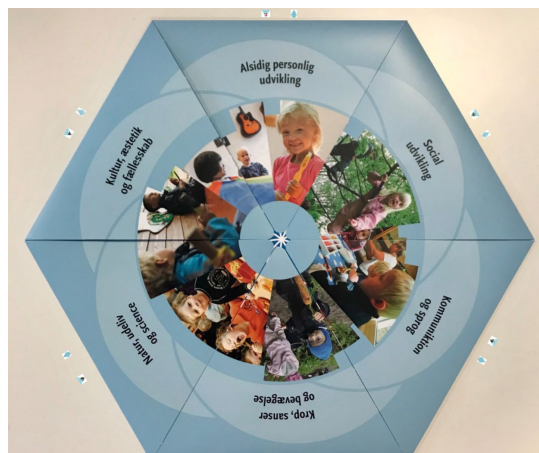

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der løbende til publikationen.

I Faaborg-Midtfyn kommune har vi udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med, at holde styr på temaer og mål i den pædagogiske læreplan. Det gælder både når vi planlægger vores hverdag med børnene, samt når vi reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer, vi skaber, og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

Læringsblomsten findes også i en papirudgave, som du kan se et eksemplar af, hvis du henvender dig til personalet i vores dagtilbud.

Vi anvender blandt andet Læringsblomsten, når vi arbejder med *Miniprojekter* og *Praksisfortællinger*. Læringsblomsten giver os et overblik, når vi skal forholde os til læreplanens 6 indholdstemaer, samt de 12 mål for sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Temaer og mål er fastlagt via lovgivningen, og således fælles for alle dagtilbud i landet.

Hvis du vil vide mere om, hvordan personale og bestyrelser er blevet klædt på til at styrke arbejdet med pædagogisk læreplanlægning, kan du finde yderligere information på [Faaborg-Midtfyn Kommunes hjemmeside](#)

Hvem er vi?

Børneområde Midt er en områdeinstitution med tre dagtilbud. **Hættegården**, Hestehavevej 1B 5750 Ringe. Med plads til 72 børnehavebørn og 12 vuggestuebørn. **Vesterparkens Børnecenter**, Vesterparken 23, 5750 Ringe, med plads til 56 børnehavebørn og 16 vuggestuebørn samt **1000Fryd** Holmehøjvej 34, 5750 Ringe med plads til 75 børnehavebørn. I området arbejder vi tæt sammen om at udvikle vores pædagogiske retning og arbejder med pædagogiske netværksgrupper der har fællesansvar for at udvikle forskellige faglige områder. Vi har i øjeblikket netværksgrupper for sprogarbejdet, DIGI arbejdet, for praktikvejlederne, for børn i udsatte positioner, for vuggestuerne og for overgangsarbejdet i forbindelse med overgang til tidlig SFO. Pædagogerne i Midt har i samarbejde på en pædagogisk lørdag i 2018 beskrevet et fælles værdigrundlag for arbejdet i Børneområde Midt. Det binder os sammen og det bruges i de daglige sammenhænge og eksempelvis også når vi rekrutterer nye medarbejdere og onboarder studerende. [Børneområde Midts værdigrundlag](#), der er bygget op over fire temaer, Relation, anderkendelse, respekt og tillid.

De enkelte huse har beskrevet deres specifikke kendetegn og det de særligt tillægger deres profil. I [Hættegården er der særligt fokus på natur og udeliv i skoven, på legepladsen og i værkstedet](#). I [Vesterparkens Børnecenter er der særligt fokus på kultur, æstetik og fællesskaber](#). Og [1000Fryd har særligt fokus på mad og måltider, bevægelse og kendskab til dyr og natur](#).

Børneområde Midt har ansat tre teamleder og en områdeleder, der udgør et samlet ledelsesteam. Vi arbejder med matrix ledelse, således forskellige ledelsesopgaver er uddelegeret til en ledertovholder. Fx har teamlederne forskellige af de omtalte netværksgrupper de har ansvar for. Udover at stå for opgaver på tværs i organisationen, leder den enkelte temaleder også i et primært hus i forhold til at sikre ledelses processer tæt på faglig ledelse og personaleledelse. **Vi har ansat 22 pædagoger, 5 pædagogiske assistenter og 4 pædagogmedhjælper samt en køkkenassistent.**

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Her beskriver vi, hvordan de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os. De øvrige fire elementer i det pædagogiske grundlag skal fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan, så dem kan du læser mere om i de følgende afsnit.

BØRNESYN: Pædagogikken og pædagogen er særlig betydningsfuld, og det ansvar er vi meget bevidste om. I Børneområde Midt har vi udarbejdet et fælles **børnesyn**, som vi arbejder ud fra som en del af [vores grundlæggende pædagogik](#).

Dannelses- og barneperspektiv: Børnenes indflydelse på hverdagen, og de krav vi stiller til dem i forskellige situationer, står i forhold til barnets alder og udvikling. Børnene afprøver hele tiden nye udfordringer. Det foregår på forskellige niveauer efter alder og egen formåen. Vi viser børnene tillid og lader dem afprøve egne grænser. Vi voksne stiller os til rådighed, hvis børnene føler, at de ikke magter det, de har påbegyndt, og vi hjælper dem videre herfra. Neden for kan I læse en praksisfortælling om en ”slåskamp-leg”, hvor pædagogerne arbejder ud fra dette syn og hvor de arbejder med at inddrage børnene i at udvikle hvilken form og samarbejde/regler legen skal have for den er god for alle.

Leg og læringssynet i Børneområde Midt er beskrevet i vores [pædagogiske læringsmiljø](#) Læring finder sted i alle dagligdagens rutiner, situationer og hændelser. Det gælder både, når de voksne sætter velovervejede aktiviteter i gang, men også når børnene selv finder ud af, hvad de vil lege og lave. Vi stiller os i forskellige positioner og er tilgængelige i læringsmiljøet. Vi står foran, ved siden og bag ved den lærings- og udviklingszone, børnene færdes i. Vi arbejder i øjeblikket med at afprøve en legemodell udviklet af Gitte Bergstedt-Bork, hvor man flytter sig mellem fire positioner i legen. I to positioner befinder man sig uden for legens kontekst, som instruktør eller tilskuer og i to andre er man inden for legens kontekst som Spillende træner eller medleger. Det vil fremgå i vores miniprojekter (se nedenstående miniprojekt om inkluderende lege i 1000Fryd) at vi arbejder med disse tanker for at udvikle legemiljøerne og den professionelles rolle og interaktionsformer som understøtter leg som grundelement i børns udvikling i dagtilbud.

Vi arbejder med børnene opdelt i mindre legegrupper for at skabe mest mulig rum for det enkelte barn kan opleve sig set og inddraget på deres forudsætninger og med deres mulighed for at bidrage og deltage ind i fællesskabet. Vi ønsker at skabe rammer og rum for at børn kan være aktive deltager. At de kan overskue og opleve tryghed i legegruppen og dermed få mod til at afprøve sig selv og vokse igennem relationerne og interaktionerne.

Børnefællesskaber og pædagogisk læringsmiljø: I Hættegården, 1000Fryd og Vesterparken arbejder vi med en forståelse af, at de udviklingsspor vi tilbyder børnene i børnehaven og vuggestuen gør en forskel for livet. Den livslæring og erfaring barnet høster i et stærkt læringsmiljø i deres barndom, rækker ind i deres unge- og voksenliv. Den nye styrkede læreplan, som er vedtaget i Folketinget i sommeren 2018, understreger, at vi i tæt samarbejde med forældrene skal udvikle glade og trykke børn. Loven taler om ”et bredt læringssyn, hvor børnene er medskabere af egen læring inden for rammer, som det pædagogiske personale har organiseret”. Når vi i Børneområde Midt arbejder med at udvikle og udfordre os selv på den faglige tilrettelæggelse og understøttelse af læringsmiljøet, ser vi på det, som en del af vores systematiske analysearbejde som er indarbejdet i vores refleksions praksis. Se senere afsnit længere ned om vores evalueringskultur. Vi ved fra forskning (SIF: Christoffersen, Højen-Sørensen & Laugesen, 2014) at netop kvaliteten af interaktion mellem voksen og barn er den mest betydningsfulde for barnets udbytte af læringsmiljøet. Vi er bl.a. derfor også i Børneområde Midt i gang med at undervise alle medarbejdere i grundforløb i ICDP. Også for at have et fælles sprog for hvordan vi tale om og forstå samspilsformer. Lige som vi i vores vuggestuer arbejder ud fra Tryghedscircelen (”Se barnet indefra” v. Stig Thorsteinson) som udgangspunkt for at beskrive hvordan vi arbejder med omsorg i arbejdet med de mindste børn. Modellen viser hvordan den kan hjælpe til at forstå, at børns begyndende selvstændighed og læring hviler på retten til at være afhængig af voksne. Se praksisfortælling mm der viser vuggestuens arbejde med at søge ud og ind af sikker havn i legen med den voksne som tryghedsbasen.

Børnefællesskaber og inkluderende lege sammen med de voksne. 1000Fryd forår 2020

Personalets udviklingsfokus

Vi er nysgerrige på hvordan vi kan understøtte børn der har svært ved at komme ind i legerelationer med andre børn. Det handler om at vi som pædagoger giver børnene mulighed for legerelationer på tværs i gruppen, det vil sige at børnene får øje på andre end lige ”bedste venen”. Vi er nysgerrige på hvordan vi kan understøtte børn der har svært ved at komme ind i legerelationer med andre børn. Vi har fokus på om det er de rigtige lege vi tilbyder børnene, for derigennem at børnene kommer til at lege på tværs af gruppen f.eks. at børnene få øje på andre end bedste ”venen”.

Miniprojektets fokus

Vi vil gerne skabe en børnekultur hvor vi som pædagoger, ønsker at give børnene mulighed for at få øje på alle i gruppen og styrke flere legerelationer. Vi vil bruge den forskning der er omkring den voksnes valg af positioner i legefællesskaber (Gitte Borks model). Desuden har vi også valgt at benytte os Mosers blomst (oplæg fra Lis Rabæk/UCL d. 19/01/2020), i det følgende vil vi kort beskrive de to modeller.

Ser man på model af voksnes valg af positioner i legefællesskaber (Gittes model), kan vi som pædagogiske medarbejder indtage forskellige positioner, som er med til at understøtte legen. Følgende positioner kan man vælge at indtage:

Personalet som spillende træner i legen

Personalet som medspiller i legen

Personalet som instruktør af legen

Personalet som tilskuer til legen.

Vælger man at indtage positionerne personalet som spillende træner eller medspiller, er personalet positioneret inden for legens kontekst. Er man derimod i position personalet som instruktør af lege eller som tilskuer til legen, er personalet positioneret uden for legens kontekst. Er man medspiller i legen eller tilskuer

til legen er børnenes initiativer i forgrunden, er man instruktør af legen eller spillende træner i legen er personalet initiativer i forgrunden.

Moser model (oplæg fra Lis Rabæk UCL den 19/01/2020), er en model som er opbygget som en blomst. Kernen af blomsten består af krop og bevægelse og bladene udgør social, emotionel, kognitiv og (sansen) motorisk. Når vi som pædagogiske medarbejdere igangsætter pædagogiske aktiviteter med fokus på kropslighed, påvirker det alle bladene.

Citat fra **Børn lærer gennem leg** (det vi mener med læring gennem leg s 8-9 det røde hæfte fra LEGO Fonden). Læring begynder lige fra fødslen af. Børn lærer konstant, og at de etablerer forbindelser og engagerer sig i deres omgivelser gennem positive legende oplevelser. Men for at kunne blomstre skal disse kompetencer også plejes, understøttes og udvikles i takt med børnenes udvikling. Dette skal vi som pædagogiske medarbejdere understøtte gennem et pædagogisk læringsmiljø, som rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig (SPL 22 Den styrkede pædagogiske læreplan rammer og indhold). Desuden har **børnefællesskabet** en betydning for at børn har en legende oplevelse da al leg, dannelse og læring sker i et socialt samspil med de øvrige børn og det pædagogiske personale i dagtilbud. S 21 SPL (Den styrkede pædagogiske læreplan rammer og indhold)

Vi har inddraget risiko fyldte lege i nogle af de aktiviteter vi lavede sammen med børnene.

Projektdeltagere

To pædagoger leger med mellemgruppen. Desuden har de særligt fokus, på de børn der har svært ved at komme ind i legerelationer.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Sociale kompetencer: Vi ønsker at arbejde med følgende elementer fra læringsblomsten FMK.

Nationale mål: At alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

Som barn skal jeg opleve: "at have gode venner og værdi i mig selv, når jeg deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end mig selv"

Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: "skabe et miljø hvor børnenes egen perspektiv inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet".

TEGN: Vi forventer at børnene skal lære at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne. Vi forventer at børnene tilegner sig evnen til at danne relationer til hinanden. Til at gå ud og inde af legefællesskaber på en hensigtsmæssig måde.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ: Ved etablering af et pædagogisk læringsmiljø i dagtilbud vil det være en forudsætning, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende har blik for, hvordan praksis kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig. S 22 SPL (Den styrkede pædagogiske læreplan rammer og indhold)

BØRNEFÆLLESSKAB: Al leg, dannelse og læring sker i et socialt samspil med de øvrige børn og det pædagogiske personale i dagtilbud. S 21 SPL (Den styrkede pædagogiske læreplan rammer og indhold)

BARNESYN: Børn har brug for og krav på vores anerkendelse, og de skal ses som mennesker, der har en hensigt med det, de gør. Citat BOM børnesyn (Børneområde midt)

FORÆLDRESAMARBEJDE: I forhold til den styrkede pædagogiske læreplan s. 24-25 (Den styrkede pædagogiske læreplan rammer og indhold), står der at vi som dagtilbud skal samarbejde med forældrene om børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse. Da vi har valgt at se på børnefællesskabet, vil vi gerne have et godt forældresamarbejde. Dette vil vi som pædagogiske medarbejder gerne skabe gennem det daglige forældresamarbejde, i afleverings- og afhentnings situationer, hvor vi som pædagogiske medarbejder har mulighed for at fortælle om barnets sociale hverdagsliv, læring i dagtilbuddet, og være i dialog med forældrene om, hvordan man i fællesskab kan fremme barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. (taget fra den styret pædagogisk læreplan) Vi har haft fokus på om det er de rigtige lege vi tilbyder børnene, for derigennem at børnene kommer til at lege på tværs af gruppen f.eks. at børnene få øje på andre end bedste "vennen". Med de valgte temaer inden for social udvikling i læringsblomsten, vil vi understøtte vores viden og faglighed ved at tage udgangspunkt i voksnes valg af positioner i legefællesskaber, her vil vi gerne blive mere bevidst om hvilken rolle vi indtager i børnenes leg.

Gennem dette miniprojekt forventer vi opleve at børnene udvider deres legerelationer på tværs af gruppen og får øje på andre end lige sin bedste ven. At vi som pædagogiske medarbejder lærer og erfarer hvordan de forskellige positioner i legefællesskabet har betydning for de sociale fællesskaber og hvordan vores deltagelse i aktiviteterne gør en forskel. (refleksion over legemodellerne)

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Evalueringsmål: Vi vil undersøge hvilken indvirkning vores valg af aktivitet og lege har på børnenes valg af legerelationer, får børnene øje på hinanden på en anden måde nu end tidligere. Har det en påvirkning på børnenes legerelationer i børnehaven, når vi som pædagoger fortæller forældrene om deres barns gode legerelationer. Vi som voksne skal være bevidst om hvornår vi går ind og ud af de forskellige positioner i legefællesskaber.

Dokumentationsform: Videoptagelse: gennem videoptagelsen vil vi gerne se børnenes interaktion og samspil med hinanden. Her vil vi også kunne få øje på de børn som befinder sig passivt eller i periferien.

ANALYSEN: Gennem de planlagt pædagogiske aktiviteter som børnene er blevet præsenteret for, har vi oplevet at børnene leger mere på tværs i gruppen og dermed er ved at udvide deres legerelationer. Gennem børnenes kims leg har vi oplevet at børnene har fået en større opmærksomhed på hvem der er i gruppen og hvem der er gemt væk. Børnene kan være meget ivrige for at gætte hvem der er væk og dermed er de ikke altid at de er lige opmærksomme og får kigget sig rundt og "bare gætter ud i den blå luft".

Vi ser at det har haft en indvirkning på, at børnene har været en del af det store fællesskab i mellemgruppen, hvor de har spist sammen til de fælles måltider, lege og pædagogiske aktiviteter, da det har støttet dem i at få øje på hinanden og mærke hinanden. Dette er sket gennem massagelegen "pizza", hvor børnene har kunne mærke, røre og føle hinanden, sanselige berøringer og erfaringer. Gennem de samarbejdes øvelser vi har lavet, har børnene kunne lære og at aflæse hinandens signaler, have øjenkontakt osv.

I forhold til forældresamarbejdet oplever vi at forældrene oplever, at deres børn efter vi har arbejdet med børnefællesskabet og snakket mere om venskaber, har fortalt mere om de andre børn i gruppen derhjemme. Der er også nogle forældre som giver udtryk for det er dejligt at deres barn begynder at lege med flere børn. At vi gennem forældresamarbejdet har fortalt hvem børnene leger med, har en påvirkning på børnenes legerelationer derhjemme (at de inviterer hinanden med hjem). Disse fortæller er kommet fra forældre i forbindelse med afhentning – og afleverings situationer, hvilket ligger i tråd med de var beskrevet om forældre samarbejdet tidligere, omkring at ville arbejde med forældresamarbejde i afleverings- og

afhentning situationer (se den styrket pædagogiske læreplan under forældresamarbejde og Børneområde Midts intention for [forældresamarbejde](#) udarbejdet i sammenhæng med princip fra Bestyrelsen).

Vi som pædagogiske medarbejder kan konkludere, at vi kan blive bedre til forældresamarbejde og går mere dybt ind i det end bare hvem børnene leger med, men og kigger bagved og hører forældrenes synspunkter. Vi oplever at børnene har fået bedre kendskab til hinanden og føler sig mere tryk ved hinanden. Vi vil i de kommende uger arbejde videre med børnefællesskabet for understøtte børnenes nuværende udvikling.

I forbindelse med de forskellige aktiviteter vi som pædagogiske medarbejder har igangsat i forhold til den sociale udvikling, har det været, med til at understøtte: at have gode venner og værdi i mig selv, når jeg deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end mig selv. Desuden har vi som pædagogiske medarbejder fået en større bevidsthed om hvilken betydning voksens valg af positioner af legerelationer har for aktivitetens udbytte. Dette ses i de videoer som er fortaget i forbindelse med dokumentationen. Vi er blevet klogere på, at når vi er med i legen, bliver børnene glade og begejstrede og at legen skal give mening for børnene. Legens betydningen for børnene er større når der bliver givet instruktioner til legen, der skal være eksperimentering med i legen og der skal være kropslighed. Ligeledes fandt vi ud af det er en forudsætning at vi som pædagogiske medarbejder er velforberejede i forbindelse med planlægningen og at vi har et vellykket samarbejde, da dette har en indvirkning på børnenes udbytte af legen/aktiviteten. Når legen/aktiviteten har en tydelig ramme, fyldes legen med glæde og fællesskabsfølelse for alle børn.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

I de aktiviteter vi har igangsat såsom: Børne kims lege, Karate leg og massage (pizza), ser vi hvordan aktiviteterne på hver deres måde indeholder del af Mosers model, f.eks. i karate legen bliver børnene udfordret på de sociale og det kognitive, i børnekims leg er det både de sociale, motorisk og kognitive og i massage (pizza) er det alle delene i Mosers model som kommer i spil altså det sociale, emotionelle, kognitive og (sans) motoriske. Med Mosers model kan vi opbygge lege og aktiviteter som indeholder dele eller alle elementer fra Mosers model. Dette understøtter Lego manden (fra det røde hæfte s 8-9), hvor vi som pædagogiske medarbejder skal pleje og understøtte børnenes nuværende kompetencer og gennem pædagogiske læringsmiljøer og rammesætte, organisere og tilrettelagte skal være med til at understøtte børnenes betingelser for at lære og udvikle sig

Opfølgning

Vi forsætter arbejdet med børnefællesskaber, hvor vi ændrer på den voksnes rolle ind i legen. Den voksne skal indtage positionen som medspiller i legen. Der skal være en tydelige ramme og rollefordeling imellem de voksne. Vi vil udvikle videre på vores inddragelse og samarbejdsform med forældrene.

Videndeling

Den viden vi har omkring leg fra UCL (Lis Rabæk), vil vi gerne prøve af og videns dele med vores kollegaer.

Praksisfortælling: Demokratisk dannelse og Barneperspektiv i Slåsleg Hættegården efterår 2019

Indledning – begyndelse

Vi har taget udgangspunkt i social leg, her har ” slåslege”, især blandt drengene været omdrejningspunkt i fællesskabet.

Der er rigtig mange pædagogiske parameter der kommer i spil, ved sådan en leg. De Sociale Spilleregler er vigtige for den pædagogiske læring; Relationer, empati, trivsel, indflydelse samt plads til forskellighed, der netop bidrager til den demokratiske dannelse og et sundt fællesskab

Rammerne var ligesom på plads i form af et område på legepladsen, der var beregnet til slåslege. Det var mere reglerne, signalerne og grænserne der var vanskelige at afkode i børnefællesskabet. Der opstod for mange konflikter og ekskludering af en eller flere i fællesskabet.

Hændelse– handlingsforløb

Derfor var der grobund for flere børnemøder, hvor alle havde indflydelse samt mulighed for at udtrykke sine tanker (egne oplevelser/ erfaringer) – her opstilledes flere scenarier, hvor de hver især kunne byde ind med forskellige løsninger. Det blev vigtigt for børnene at udforme en slags ” spilleregler” for legen.

I begyndelsen få regler, der senere blev til flere, i takt med deres forståelse af reglernes vigtighed for legen. (Som de alle var enige om, bla ved afstemning). Disse regler har senere dannet grundstenen for, hvordan vi er sammen, i andre sociale relationer og fællesskaber.

Afslutning

Vi kan se hvordan de modtager nye børn i børnegruppen. Måden de samarbejder på når der er opgaver der skal løses i fællesskab, og hjælper hinanden ved indbyrdes konflikter.

De er blevet så bekendte med disse aftaler, at de selv anvender dem i forskellige situationer. Forståelsen for hinanden er i den grad blevet udviklet, hvilket også er tilfældet for empati og evnen til at aflæse grænser. Det giver nogle aktive medspillere og udviklere af fællesskabet. De får en klar fornemmelse af at forskellighed kan være en ressource.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Oplevelsen af børnenes inddragelse i processen har været meget givende. Det har vist at respekt, forskellighed og empati i børnefællesskabet, bliver mere forståeligt for dem, når de er en aktiv del i processen. De vokser af den tillid de udvises, når vi arbejder med demokratisk dannelse – og det hjælper dem meget, i andre konflikter at vi har vores spilleregler som vi kan vende tilbage til.

Vi oplever også at det udvikler deres selvstændighed og fællesskabsfølelse. Mange af børnene føler at det er deres ret at blive set og hørt – det er det også! Men det er også vigtigt at kunne lytte til andre og indgå kompromiser og det er det sådan en proces har hjulpet til.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

For os, som voksne, har det betydet at vi har fået øjnene mere op for betydningen af, hvordan vi positionerer os i forhold til børnene i deres leg. Vi bliver mere sikre i, hvornår vi skal guide dem, deltage i legen, hjælpe dem med at finde på nye tiltag eller hjælpe flere børn ind i legen. Vi skal altid forsøge at hjælpe dem ved at skabe rum, hvor de har mulighed for at engagere og involvere sig i legen, - og der betyder det meget hvilken børnegruppe man står med og hvilken relation man har til de enkelte børn. Vi har talt om de rammer vi sætter med henblik på børnenes mulighed for at lege slåslege, - er de for snævre eller for diffuse? Det er vi ikke færdige med at tale om.

Sammenfatning

Vi vil helt sikkert fremadrettet arbejde mere med medinddragelse af børnene i forskellige demokratiske processer. Det skal selvfølgelig give mening, så de får noget ud af processen, for demokrati er ikke kun medbestemmelse. Det rummer også medansvar, medfølelse og

rummelighed. Forældreinddragelse er også noget vi tager med os. De skal informeres om processen og beslutningerne, således at de kan bakke os op og tale med deres børn om det derhjemme.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Her beskriver vi, hvordan vi hele dagen skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Læring finder sted i alle dagligdagens rutiner, situationer og hændelser. Det gælder både når de voksne sætter velovervejede aktiviteter i gang, men også når børnene selv finder ud af, hvad de vil lege og lave. Børnenes indflydelse på hverdagen, og de krav vi stiller til dem i forskellige situationer står i forhold til barnets alder og udvikling. Børnene afprøver hele tiden nye udfordringer. Det foregår på forskellige niveauer efter alder og egen formåen. Vi viser børnene tillid og lader dem afprøve egne grænser. Vi voksne stiller os til rådighed, hvis børnene føler, at de ikke magter det, de er begyndt på, og vi hjælper dem videre herfra. Vi har planlagte aktiviteter ud fra læreplanstemaerne og forskellige andre tilbud til børnene i mindre grupper. [I hele Børneområde Midt er det fælles værdigrundlag](#) ”RART”, udgangspunkt for vores forståelse af at det vi gør opstår i vores relationer og i dem mødes vi med anerkendelse, respekt og tillid. Her er RART at være.

Se også afsnit beskrevet tidligere vedr. børnefællesskabe og pædagogisk læringsmiljø.

Herunder ser I en illustration – Læringsmiljø-modellen. Den viser, hvilke elementer der tilsammen udgør det pædagogiske læringsmiljø: De daglige rutiner, vokseninitierede aktiviteter og børnekultur – holdt sammen af lege og fællesskaber.

Vi arbejder hele tiden med udvikle vores *Pædagogisk Læringsmiljø*. Efterhånden som vi arbejder med læringsmiljøet i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi udvikler læringsmiljøet i vores hverdag sammen med børnene.

Læringsmiljø og pædagogisk ledelse af et inddragende barneperspektiv. BMV Vesterparken foråret 2020

Personalets udviklingsfokus

Vi ønsker at styrke pædagogisk ledelse af børnegruppen og læringsmiljøet. Og vi ønsker at være mere deltagende i børnenes lege/aktiviteter. Også at inddrage børnene mere i planlægningen af aktiviteterne. Og vi ønsker at børnene oplever sig set og hørt og give dem yderligere mulighed for at være inddraget i deres egen hverdag.

Baggrund: Dagtilbudslovens § 7, stk 4: Børnenes interesser og perspektiver skal være et centralt omdrejningspunkt i læringsmiljøet, ligesom enkeltbørns og børnegrupperes inklusion- og deltagelsesmuligheder skal være et vedvarende fokus. Sidst men ikke mindst, skal læringsmiljøet være et demokratisk dannende miljø, der giver børnene medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelser med demokratiet.

Vores mål: Undersøgelsen kan/skal gerne styrke vores pædagogiske ledelse af børnegruppen. (s. 40 i "pædagogen som leder af Børnegrupper og læringsmiljø" af Dina Dot Dalsgaard Andersen)

Hvordan kan vi som voksne medvirke til at påvirke børnekulturen, så de lege børnene selv skaber ikke er destruktive og overfladiske.

Miniprojektets fokus

Vi oplever, at de voksne ofte trækker i hjerterummet sammen med pigerne og de stille børn. Her leger drengene i periferien alene uden voksen deltagelse/ude af syne. Har vi samme forventninger og tilgang til drenge og piger?

Projektdeltagere

Deltagere er "KRAM" gruppens børn og voksne. Forældrene involveres gennem information.

Grupperne er en drengegruppe, en pigegruppe og en kønsblandet grupper. Alle grupper har aldersspredning. Børnene får en mødeindkaldelse og spørgeskema, som forældrene får med hjem. Hver gruppe kommer med på kontoret, hvor de interviewes. Set up er som et voksenmøde med vand, frugt og kiks. Pædagogen er mødeleder, sørger for taletid til alle og skriver referat, som børnene får med hjem til forældrene. Mødet bliver lydoptaget, så vi voksne kan blive klogere på vores rolle og styring. Da der ikke findes en officiel BMV-skabelon, har vi selv udarbejdet et spørgeskema.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Tema: Alsidig personlig udvikling

Nationale mål: *Samspil og tilknytning mellem børn og pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskabet. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.*

Som barn oplever jeg: *At kunne engagere mig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndtere både med- og modgang.*

Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: *Hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn social og kulturel baggrund.*

Vi laver en BMV (**Børnemiljøvurdering**) ift. At inddrage børnene i indretning af rum, og brug af legetøj.

- Hvilke kompetencer efterlyser børnene hos de voksne?
- Hvornår vil de gerne gøre brug af os, og hvornår er vi i vejen?
- Vi forventer at blive klogere på hvor vi hver især bedst bruger vores ressourcer. Hvilke kompetencer skal vi skrue op for, og hvilke skal vi skrue ned for?
- Bevidsthed om vores rolle som pædagogisk leder af børnegruppen og læringsmiljøet.

Pædagogernes refleksioner, efter børnemødet som blev afholdt for at være undersøgende på børnenes fortællinger og svar på de voksnes arbejds spørgsmål, var følgende:

”Jeg vil gerne arbejde mere og mere struktureret med inddragelse af børnene i planlægning og udførelse af aktiviteter/lege og hverdagen. Min oplevelse af børnemødet var meget positivt, hvor jeg oplevede nogle meget engagerede børn, der kom med gode input til, hvad vi kunne lave og hvordan. F.eks. klare meldinger om, at de gerne ville have mere voksen deltagelse i lege og aktiviteter. Voksne, der troede på dem og viste dem tillid. Voksne, der var tæt på og hjalp ved konfliktløsning og trøstede, når de var kedede af det. De hader skæld ud!! Det vil jeg gerne blive endnu bedre til at tænke ind i den daglige struktur, måden vi planlægger på og vores måde at kommunikerer med børnene på.”

” Jeg har fået øjnene op for at inddrage børnene mere i planlægningen, ved at følge deres spor og f.eks. ved madpakkerne snakke om hvad de kunne tænke sig at lave. Vi har nogle gange planlagt 3 aktiviteter børnene kunne vælge imellem, hvilket har givet dem medindflydelse, dog inden for de rammer vi har sat.”

” Mine stærke sider er bla. Kreative, sang og bevægelse aktiviteter, hvorimod er jeg udfordret i at følge drengenes spor, når de gerne vil lege ”helteleg, såsom Hulk, Spejderman m.m. Jeg vil arbejde på at udvikle min egen fantasi, så det bliver naturligt for mig at gå med drengene og lege vilde Heltelege”

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Tema: Pædagogisk læringsmiljø og vores pædagogiske ledelse af børnegruppen og læringsmiljøet.

Ved etablering af et pædagogisk læringsmiljø i dagtilbud vil det være en forudsætning, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende har blik for, hvordan praksis kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig. Kilde: SPL s. 22

Hvad undersøger vi: Hvordan kan vi få indretningen, regler, og de voksnes deltagelse til at understøtte børnenes leg og eksperimentering i respekt for rummets funktion.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

”Da vi blev ramt af corona midt i miniprojektet, har vi været nødt til at lave nogle justeringer af vores oprindelige plan. Børnegrupperne kunne ikke laves på tværs af alder, så derfor ændres grupperne til tre grupper blandede af piger og drenge. Da der på grund af den nye styrkede læreplan endnu ikke findes et offentlig tilgængelig spørgeskema til børnemiljøundersøgelse, har vi selv udarbejdet et spørgeskema.

Vi voksne havde meget forskellige oplevelser af de børneinterview, vi deltog i – måske vi også havde forskellige forventninger og forskellige indgange til at forberede børnene til opgaven. Det havde vi nok ikke været opmærksomme på under vores planlægning. Jeg oplever, at måden at samtale/inddrage børnene på, har haft en afsmittende effekt på vores øvrige samtaler og (sam)arbejde med børnene.

Jeg har fået en større opmærksomhed på, hvordan jeg omtaler og tænker køn og på hvordan og hvornår, jeg kan understøtte lege /aktiviteter og venskaber på tværs af køn. Eks. Gå-makker, introducere af fælles lege og placering ved måltiderne. Når jeg ser nye legekombinationer, er jeg opmærksom på, at understøtte dem ved at lade børnene spise alene ude på legepladsen og skabe plads til at dyrke særlige venskaber.

Opmærksomhed på, at det kan være særlige forventninger til hvordan piger og drenge skal/kan/bør opføre sig. Mine forventninger er muligvis anderledes end andres og hvad gør det ved børnene? Måske opfører jeg mig heller ikke helt som forventet? Jeg er blevet mere opmærksom på vigtigheden af, at læringsmiljø og aktiviteter indrettes så alle børn får mulighed for at udvikle alle deres kompetencer og facetter af deres personlighed. I mit børneinterview, giver de udtryk for, at samspil/samarbejde med de voksne er vigtigt – hvis de voksne er i øjenhøjde med børnene! Vi har efterfølgende arbejdet med Kroppen som tema, hvor vi har inddraget flere af ønskerne og inputtene fra børnene og har kunne se en højere grad af deltagelseslyst og engagement i børnegruppen. Bl.a. fælles lege og Pizzaria.

- Bankebøf, Kan du lide de nabo, Frugtsalt og To mand frem for en enke.
- Fodbad, massage, hvor piger og drenge massager og rører hinanden.
- Bage pizza og lave restaurant.
- Vilde lege – det er nu tilladt at kravle på legehustagene.
- Indrettet jordbunke, hvor man må grave store huller m.m.

Generelt oplever jeg at vi er tættere på børnene, ”ser” dem bedre og støtter op. Det er dog rigtigt svært at vurdere på, hvad der er en udløber af miniprojektet og hvad der er Corona - effekt. Vi har haft bedre normering, bedre plads, tydelige rammer og struktur og meget mindre legetøj, hvilket har haft en tydelig positiv virkning på måden børn og voksne agerer sammen, børnenes indbyrdes lege og udførelsen af aktiviteter. Miniprojektet har uden tvivl været med til at skærpe min opmærksomhed på inddragelse og køn – hvor corona omstændighederne har gjort det muligt at understøtte relationen til det enkelte barn, samarbejdet i børnegruppen, igangsætte og understøtte fælles leg/aktiviteter.

”I starten var vi voksne igangsætter, men da børnene forstod legen og reglerne, deltog vi som medspillere.

Børnene efterspørger ind i mellem legene. Den gruppe børn jeg holdt møde med kunne også godt tænke sig at lege isbutik leg. Den ide vil jeg arbejde videre med de næste par uger inden sommerferien. Børnemødet fungerede godt, selvom børnene var lidt urolige. Jeg vil gerne blive ved med at afholde børnemøder i min praksis, for at lytte til børnene komme tættere hvad de godt kan lide ved at gå i børnehaven, og hvad de godt kunne tænke sig blev anderledes. Næste gang jeg skal holde børnemøde vil jeg kun tage 3 børn med af gangen, for at alle kan blive hørt og jeg tænker også det vil give mere ro blandt børnene. Da jeg spurgte dem om hvad de voksne skulle blive bedre til, sagde de: At de gerne ville have de voksne var mere med til at lege/aktiviteter. Vi har i det sidste stykke tid haft fokus på krop og bevægelse, hvor vi har præsenteret børnene for nogle nye lege, hvor vi voksne har været aktive deltager.”

"Jeg valgte at dele min børnegruppe op i to, da jeg ofte oplever, en af drengene når han blev spurgt om noget ved bordet, afventer hvad en anden svarer og derefter svarer han ofte det samme. Min erfaring efter de første møder, er at når jeg deler børnegruppen op, er der risiko for at der ikke kommer så meget "drew" i under interviewe børnene i mellem. Nogle mistede koncentrationen, inden vi var færdige, derfor valgte jeg at slutte inden vi havde været alle spørgsmålene igennem for at genoptage det en anden dag. I den første del oplevede jeg børnene kom godt på banen, de havde nogle gode fortællinger, fremkom også med ideer bla. Diskofest og vandleg/kamp. Jeg spurgte nysgerrigt ind til, hvad man laver til diskofest... der hører man musik og spiser slik, chips, og drikker sodavand.

De giver også udtryk for at de voksne godt må blive bedre til at lege fangelege og gemmelege

De efterlyste muligheden for at bruge motorikrummet/tumlerummet, samt klæd ud tøjet i dukkekrogen, men det er jo desværre ikke muligt pt. Pga. corona.

Tre drenge gav alle udtryk for at de godt kan lide at holde samling, de kan godt lide at synge, Én efterlyste noget mere taletid i samlinger til at snakke om "forældre" (han vil gerne fortælle om oplevelser fra weekenden) Jeg vil være opmærksom på i en periode at give plads til "taletid" i samlingerne.

De kan alle tre rigtig godt lide at lege i hele børnehaven både ude og inde."

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

I forhold til læringsstjernen er mit fokus på hvordan jeg skaber miljøer, der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne. Social udvikling. Det teoretiske afsæt og inspiration for miniprojektet og måden at arbejde med min rolle som pædagog, har jeg fået fra Dina Dot Dalsgaard Andersens bog: "Pædagogen som leder af børnegrupper og læringsmiljø".

TEGN: Vi kigger efter tegn efter 1. børnemøde.

Børnene finder sammen i nye legekonstellationer. Børnene bliver mere aktive i samling. De byder nu ind med lege forslag og tager aktiviteterne op efterfølgende. Børnene medvirker til at løse konflikter og udviser mere ansvarlighed over for hinanden. Oplever at utilsigtede hændelser accepteres mere af børnene og de udløser ikke så hurtigt og så voldsomt konflikt. Eks. En pige kommer til at cykle en dreng ned, så han vælter og slår foden. Hun stopper, siger undskyld og han accepterer undskyldningen og får trøst.

Børnene bidrager mere til planlægningen og kommer med ideer til lege og aktiviteter. Børnene viser interesse og glæde ved børnemøderne. Børnene er trygge ved at stå frem og fortælle om deres tanker og ideer. Vi pædagoger deltager mere i legene/aktiviteterne end hidtil.

Opfølgning

"Jeg vil gerne arbejde videre med inddragelse af børnene og demokratisk dannelse, hvor de skal inddrages mere aktivt og direkte i planlægning og børnemøder udbygges. Vil også gerne lave et særskilt miniprojekt om køn og ligestilling i øjenhøjde med børnene."

"Børnene gav udtryk for at det var kedeligt at meget af legetøjet er pakket væk under corona. Og de gerne ville lege inde i motorikrummet, som lige nu er fyldt med det legetøj som ikke kan vaskes. En dag tog jeg togbanen frem, som de ikke har leget med i lang tid, de var et hit og det synes det var dejligt at lege med den, mange børn legede med den. En ridderborg og riddere kom også frem, det var også et hit. Jeg tænker at vi fremover ikke skal have alt legetøjet fremme på en gang, men at der er lidt udskiftning i det. På den måde sætter børnene mere pris på legetøjet, når det hele ikke bare er tilgængeligt hele tiden."

"Det er meget interessant at se, hvad det vil få af betydning for både børnene men også min egen måde at arbejde på fremadrettet, at børnene vil opleve mere medbestemmelse, og derved vil børnene føle sig endnu mere inkluderet i børnefælleskabet ved, at de voksne lytter og inddrager dem i planlægning af aktiviteter"

Opfølgning efter analyse af vores videoklip: Vi er blevet yderligere opmærksomme på drengens lege, at det

er et univers som vi ikke alle kender som voksne fx "smadrelege" Det kan vi blive mere nysgerrige på. Hvilke legestemninger er i spil og hvordan giver vi dem mere plads også når det er risikofylde lege og vilde lege. Vi fik også øje på at lege børnene foreslår, ikke må bliver til "store projekter" som vi så ikke gennemfører. Fx ville en gruppe gerne at vi skulle holde en diskofest. Vi falder i en voksenlogi om at skulle arrangere en diskofest, i stedet for at lege det her og nu og inddrage børnene i hvad gør vi, hvordan lykkes vi sammen med børnene i alt vi har diskofest. Vi kommer til at tænke for meget i projekt/produktion og ikke i proces og leg. Hvad er egne ambitioner og hvad er børnenes intention og ide som vi kan hjælpe med at de lykkes med. Det er også et dannelsesarbejde at styrke fællesskabet ved sammen at planlægge noget. Vi er også blevet opmærksomme på hvordan vi fanger små detaljer i barnets stemme, nogle børn har i samtalen brug for at vi holder se efter de små tegn de giver. Det er også vigtigt at vi taler med børnene om det de ikke synes er godt og de gennem børnemødet, lærer at det er fint at give udtryk for hvad man selv oplever og synes. Det er en erfaring at få som barn i den demokratiske dannelse. Mod til at komme med sin egen mening. Så når vi øver os i at lave børneinterview, så glider det efterhånden

mere over i at være åbne samtaler, hvor vi lytter og få fine fortællinger frem i børnegruppen. Det vi også blev klar over sammen i kollegagruppen er at vi også hurtigt skal handle på og følge op ideerne. Så børnene oplever at de bidrager og medvirker. Et af børnene har allerede efterlyst hvornår vi skal holde næste børnemøde. Vi fik også øje på at der er mange måder at indfange barnets stemme. Nogle børn er fx bedre til at udtrykke sig gennem en tegning. Fx har vi fået børnene til at tegne deres helte.

Videndeling

På husmøder drøftes temaet om læringsmiljø, ledelse af læringsmiljø og inddragelse af børneperspektivet, gennem børneinterviews. Inddragelse af forældre, der fik spørgeskemaer mm. Med hjem i forbindelse med børnemøderne.

Rutine og overgange i garderoben. Hættegården maj 2020

Personalets udviklingsfokus

Som pædagogisk personale ønsker vi at blive bedre til at være "skarpe" i overgangene. Vi skal øve os i at 'holde vores position'. Vi ønsker at få et bedre indblik i, hvordan vi bedst muligt hjælper det enkelte barn, således at alle børn finder overgangen i garderoben tryk. Hvilke børn skal guides, hvem skal hjælpes? Hvem skal have fysisk hjælp og hvem skal blot have et rosende ord, eller en påmindelse om, hvor vi er på vej hen. Dernæst ønsker vi at få en højere grad af overblik, for på den måde at kunne hjælpe børnene bedre. Vi er blevet bevidste om vores måde at positionere os på. Vi har lavet et skema hvor der er en voksen på stuen, der sender børn på badeværelset. En voksen på badeværelset som hjælper med håndvask, bleskift mm., som henter børnene løbende efterhånden som der bliver plads. To voksne i garderoben strategisk placeret, som hjælper med påklædning og guider til samarbejde og til at mestre egne færdigheder. Oprydning og aftørring af borde tager flyveren sig af.

Miniprojektets fokus

Ved etablering af et pædagogisk læringsmiljø i dagtilbud vil det være en forudsætning, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende har blik for, hvordan praksis kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig. S 22 SPL. Vi har i forbindelse med at vi er flyttet over i den nye Hættegården, talt meget om hvordan vores nye garderober, bliver indrettet og organiseret så vi netop kan sikre den gode læring og plads til at udvikle selvhjulpethed og samarbejde i rummet. Hvordan får vi skabt en bedre sammenhæng i overgangene f.eks. om morgenen hvor de leger – skal rydde op – vaske hænder – formiddagsmad – garderobe – legeplads mm. Og med de mange skift der leder over i at børnene skal omkring deres garderobe for at komme videre til det næste. Miniprojektet har fokus på at gøre overgangene i garderoben nemmere og mere gennemskuelige for børn og voksne. Vi vil bygge videre på den rutine vi nu har skabt, hvor der er en fast rytme og struktur på garderoberesituationen.

Miniprojektet skal bidrage til fortsat at udvikle rutiner og børnefællesskaber for alle børn i det nye hus. Vi har i første omgang koncentreret os om den almindelige garderobe, og vil derefter se på rutiner og organisering i vores nye vådgarderobe.

Projektdeltagere

Spætterne, en gruppe på 24 børn og 4 voksne

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: Børnene får en mere rolig overgang og ved hvad de skal i forhold til rutinerne. Mere overblik over deres hverdag. Vi vil gerne at børnene oplever overgangen som værende en rolig stund, samt give børnene ro og overblik ved at forberede dem, inden nogle skal sove, og andre skal på legepladsen. Nationale mål: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder, og får tillid til egne potentialer dette skal ske på tværs af bl.a. alder køn, samt social og kulturel baggrund." (Lærings blomsten, alsidig personlig udvikling). Vi vil inddrage kommunikation og sprog. Dette vil vi gøre i form af forberedelse på, hvad skal vi nu når vi har spist, tale med børnene om, hvem de gerne vil lege med og hvad de gerne vil lege. Dernæst vil vi i højere grad have fokus på at inddrage vores planche omkring, hvilket tøj man skal have på for på den måde at lave en kobling mellem ord, billede og fysisk genstand. Dette bidrager til videre samtale omkring, hvordan vejret er osv. Vi har i forbindelse med at vi snart skal rykke over i den nye børnehave, valgt at se på, hvilke børn, der skal have garderobe ved siden af hinanden. Noget af det vi har kigget på i den forbindelse er:

- Hvem skal ikke have garderobe ved siden af hinanden, fordi de forstyrre hinanden i høj grad.
- Hvem kunne være "hjælper børn", som evt. skal have plads ved siden af nogen, som har brug for en hjælper
- Hvem har brug for en garderobepads, hvor de er "skærmet" fra alt for mange input/forstyrrende elementer.

Der ud over, vil vi se på, hvilke behov det enkelte barn har for at blive hjulpet eller guidet i garderoben. Vi vil have større fokus på, hvilke børn, som skal hjælpes først, således at hele situationen bliver mere rolig og glider nemmere. Vi vil i vores læreplansgrupper på skift have dage, hvor det er garderoben vi har i fokus i læreplansarbejdet. Her vil der fokus på selvhjulpenhed og at støtte børnene til at turde øve sig, (Nærmeste udviklings zone, Lev Vygotskij). Vi vil have fokus på at anerkende, guide og hjælpe det enkelte barn, når der er noget, som de føler er udfordrende. Børnene skal her have tid og ro til at øve og til at få lyst til at udvikle deres kompetencer (At se barnet som human being, frem for human becoming). Dette vil vi gøre ved, bl.a. at vise, hvordan man tager tøj på, med os selv som "påklædningsdukke". Vi vil sætte os i øjenhøjde ved børnene og vise med vores ord og kropssprog at vi er ved dem og klar, hvis de mangler hjælp. Børn har brug for tid og gentagelser for at lære nyt (Søren Smidt, <https://emu.dk/dagtilbud/det-paedagogiske-grundlag/laering/rutinepaedagogik>), derfor vil vi fortsætte med at have særligt fokus på, hvor vi selv placere os i garderoben, således at vi er tilgængelige for børnene og kan guide og hjælpe dem. Tiden og gentagelserne vil også komme til udtryk, når vi i læreplansgrupperne har fokus på garderoben.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Vi arbejder med børnefællesskaber, og med fokus på kvaliteten i vores pædagogiske læringsmiljø i garderoben. Hvordan kan vi videreføre de ting, som vi har fundet ud af til resten af huset, således at vores kollegaer også får glæde af vores nye viden? Hvordan kan vi i højere grad benytte os af "børn hjælper børn"? Vi vil se følgende tegn i forbindelse med miniprojektet: At børnene kan være mere selvstændige i forbindelse med at tage tøj af og på i garderoben. Der vil være mere orden i garderoberne (ensretning af, hvor man placere skiftetøj mm) / mindre rod/færre ting der bliver væk. Børnene vil når de igen får deres forældre med ind i institutionen, være i stand til at vise forældrene, hvor deres plads er, hvad den indeholder og hvordan den skal se ud.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Der er udarbejdet et eksempel på, hvordan ens garderobe skal se ud. Placeret så både børn og voksne kan se den. Vi oplever at børnene viser deres forældre, ved hjælp af billedet, hvor deres tøj skal placeres i garderoben. Skiltet opdateres i forhold til årstid. Da vi indrettede de nye garderober og flyttede ind i dem sammen med børnene, var det under corona, så forældrene kom først ind senere, hvor børnene jo var dem der var eksperter på hvordan en garderobe skal ordnes.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Hvordan vi fik øje på at vi kommer til at hjælpe de børn der godt selv kan, men at vi kom til at rettesætte de børn der var mere kaotiske eksempelvis løb rundt. Hvordan vi fik øje på at de havde brug for guidning. Hvordan er vores forventninger og interne samarbejdskultur. Når der så kommer nye voksne eller vikarer. Hvordan bliver de introduceret til positionerings skemaet. Vi har justeret positionering i f.t før og efter spisning samt rykket spisetiden frem. Vi er undersøgende på at tiden fra garderobe til legeplads bliver bedre i forhold til den anden gruppe. Hvordan kan vi hjælpe hinanden – de voksne. Fokus på selvhjulpnehed – hvornår er det læring. Under spisning hjælpe med at få lavet legeaftaler inden de skal ud. *Vi ved fra forskning at børns leg er vigtig for deres trivsel, relationer og læring. Når børn leger bedriver de en slags livsnødvendig videnskab. Legen er barnets første sprog. Vi ved at det er vigtigt at man som barn oplever at blive mødt, respekteret og anerkendt som det barn det er i fællesskaber, hvor barnet kan udtrykke sine følelser og tanker og blive forstået. "I den styrkede pædagogiske læreplan gøres det helt klart, at legen skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Og at børns spontane og selvorganiserede leg skal anerkendes, respekteres og gives plads i hverdagen i dagtilbuddet."*

Det at vi ændrede vores adfærd gjorde at børnene viste hvad de så skulle, der kom et bedre flow og det var mere overskueligt. Mere ro på og hos de voksne når de ved at den anden kollega tager sig af forskellige andre opgaver. Derfor skal der lige nu undersøges hvordan vi får understøttet den aktuelle børnegruppe, hvem har mest brug for hjælp, hvem starter vi med. Hvordan giver vi besked til den anden gruppe om at de kan begynder at gå i garderoben så deres ventetid ikke bliver svær for børnene. Vil vi arbejde med en mere legende tilgang, og have superhjælpere i garderoben (børn hjælper børn) – overtøjet som udklædning – huske barneperspektivet. Vi vil sammen med børnegruppen arbejde med, hvordan deres garderobeplads skal se ud. Dette for at give dem ejerskab for deres garderobeplads, samt for at give dem mere overblik over, hvor deres ting er, således at de i højere grad kan finde tøj osv. Uden de behøver hjælp fra en voksen. På denne måde kan børnene blive mere selvhjulpne og undgår i højere grad at være i en venteposition i garderoben. *Alsidig personlig udvikling*, er i dette projekt omdrejningspunktet, da børnene gennem projektet får kendskab og ejerskab over deres egen garderobe og dermed tillid til egne kompetencer og potentialer. Børnene bliver verdens mestre i deres egen garderobe og kan lære denne viden og kundskab videre til deres forældre. Som pædagogisk personale understøtter vi børnene, således at de er trygge og klar til at videre give deres viden og færdigheder når deres forældre atter må komme ind i garderoben. Børnene skal her være med til at give deres forældre gode vaner, så vi i fællesskab kan sørge for at garderoben er et overskueligt sted, hvor der kan arbejdes pædagogisk i overgangssituationen. Vi oplever at have opnået:

klar struktur på overgange, nyt hold der arbejder godt, alle er klædt på og fælles forståelse for overgange.

Opfølgning

Vi arbejder på at få ovenstående tiltag implementeret således at det bliver en naturlig del af vores hverdag, og ved frafald af voksne at kommer hurtigt tilbage på sporet. Nå vi ikke får børn ind i en fornuftig aktivitet, men at de kommer for meget i vente tilstand. På ti minutters overlap til den anden børnegruppe undgår vi at der bliver for mange på en gang i garderoben. Nogle børn har brug for mange gentagelser før de selv kan. De voksne er blevet mere tydelige og det skaber ro. Vi har arbejdet med den gode dialog om hvad børnene

skulle og gerne ville når de var klar til at komme ud. Det har været en motivationsfaktor for børnene at de kan glæde sig til at komme ud og derfor er mere målrettet i at komme i tøjet. Der er noget at glæde sig til og som har givet mening for børnene.

Videndeling

Det skal implementeres i en god rytme med den anden børnehavegruppe, så det falder i et godt flow. Opsamling med UCL den 25.08.2020. Vuggestuen deltager i vores opsamling og analyse af arbejdet i Børnehavens garderobe. Vuggestuen kan tage elementer med, hvordan laver vi også mere systematik, giver børnene mulighed for at lære af hinanden og hjælpe hinanden. Hvem sætter vi sammen. Og hvordan kan vi allerede bidrage i den samme kultur, så vuggestuebørnene kan genkende det når de rykker med over i BH. Det frigiver energi, så man også kan få mere sprog på i arbejdet i garderoben. Øjenåbner for at garderoben er et læringsrum, og derfor godt at den er bygget som et stort rum. Der frigives energi til læring, når vi voksne har ændret struktur og skabt en kultur. En brik i at skabe en større samlet kultur som helt hus i en integreret institution. God at få mulighed at få deltage i kollegaens analyse arbejder.

Øvrige tanker og forståelser

Fokus på hvordan vi i højere grad forældrene med, de har længe været på sidelinjen, pga. corona og ikke haft færdig inde i selve huset. Har vi tydeligere aftaler med forældre, fx hvor meget skiftetøj overtøj skal vi bruge i vores hverdag. Kunne man tale om et max. Hvor mange må være i garderoben. Vi har efter vores analyse arbejde den 25.8.2020 med Lis fra UCL valgt at arbejde videre med følgende. Fokus på overgange og organiseringer særligt ved kl. 9.00 og 13.30 og hele husets samarbejde om det. Få bygget samme gode flow op over vores praksis i vådgarderoberne, vi skal afprøve det nu hvor vi går ind i den våde tid med masser af overtøj. Vi har lært børnene at komme ind i små hold, konkrete tiltag og sætte fornuftig tid af til at få det til at fungere sammen med børnene. Tages op på husmødet. Vi vil arbejde med øget forældreinddragelse, flow der giver ro. Hvilke lege i garderoben er ok i forhold til vores arousal. Mere oplysning til forældrene gennem små filmklip, visuel kommunikation. Literacy tænkt ind i barneperspektivet.

Lege og læringssyn i vuggestuen Hættegården forår 2020

Personalets udviklingsfokus

Hættegårdens vuggestue er startet 1. januar 2020. De 12 nye børn ankom delvist i januar og februar. En pædagog fra børnehaven har sammen med en nyansat pædagog og nyansat PAU opbygget den nye vuggestue.

Vi forventer gennem dette miniprojekt at få mere bevidsthed omkring:

- Hvad er leg i en vuggestue? Hvornår er det leg?
- Hvad er vores syn på leg og læring i vuggestuen?
- Hvordan kan vi bl.a. igennem ICDP styrke vores relationer til det enkelte barn for således at vække barnets lyst til at udforske verden omkring sig så det udvikler et verdenskort af sanseoplevelser?
- Hvordan kan vi igennem positionering og organisering af os voksne samt indretning af vores fysiske rammer skabe de bedst mulige rammer for leg?
- Hvordan kan vi tilgodese det enkelte barns udviklingstrin/hvordan kan vi bedst muligt rammesætte, guide og støtte det enkelte barns leg?
- Hvordan kan vi skabe en god legekultur i vores nye vuggestue?

Miniprojektets fokus

Vi har i dette miniprojekt fokus på: Hvad er vores **lege og læringssyn** i vuggestuen. Hvordan understøtter vi børns leg og læring i hverdagen? Herunder organisering og rammer som understøtter samspil og leg.

- *Det er en helt central opgave for pædagoger at skabe legemiljøer, hvori alle børn får mulighed for at øve sig i leg sammen med andre* (Legens magi, s. 56)
- Arbejde med tilknytning i daginstitutioner (Bog "Se barnet indefra" Tryghedscirklen)
- *Det er vigtigt, at pædagogernes legende involvering tager afsæt i børnene og deres oplevelser* (Legens magi, s. 113) Det pædagogiske personales rolle/deltagelse i små børns leg: (Bog "legens magi" kapitel 4 og 6)
- Positionering og organisering i vuggestuen
- Styrke relations arbejdet bl.a. med brug af ICDP
- Læringsmiljø indretning af læringszoner i den nye vuggestue/rammer for udvikling af god leg

Evalueringsmål:

- At vi bliver mere bevidst om vores betydning for små børns trivsel og udvikling samt at få øje på handlemuligheder og ansvar
  - Leg: Hvordan giver vores pædagogiske læringsmiljø børnene mulighed for at bruge deres fantasi og lege?
- Læring: hvad karakteriserer den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på, og får vi skabe et miljø, der understøtter leg, aktiviteter og rutiner?

Projektdeltagere

Vuggestuens børn Lærkerne, inklusive de tre medarbejdere samt en studerende fra UCL.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Vi arbejder i dette forløb med fokus på social udvikling.: **Nationale mål:** *"Børns sociale læring og udvikling fremmes bl.a. via legen. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at legen er grundlæggende, for derigennem lærer børn at forhandle, at indgå kompromisser og at løse konflikter. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs, og at børn derfor må afstemme med hinanden hele tiden."* SPL s 38.

Som barn oplever jeg: Ved bla. at tage udgangspunkt i ICDP programmet (udvikling af pædagogiske relations kompetencer) forventer vi at øge kvaliteten af samspillet mellem børn og voksne. Vi håber herigennem at styrke vores indbyrdes relationer til det enkelte barn og på at opleve børn, som er i trivsel. Vi ønsker at se børn som er i sunde relationer og som oplever omsorg, tryghed og tillid. **Disse elementer er grundlag for al udvikling, trivsel, læring og dannelse.** Delmålet er således at barnet oplever dette tryghedsfundament, så det har lysten til at lege og eksperimentere.

Tryghedscirklen: *"Tryghedscirklen tydeliggør dynamikken mellem afhængighed og selvstændighed. Det er vanskeligt, måske umuligt, at udforske og lære, uden at "koppen er fyldt". Trygheden til at bevæge sig væk stammer fra visheden om, at det er muligt at komme tilbage"* (Se barnet indefra, s.24)

Ved at benytte Tryghedscirklen har vi dermed fokus på at børn både har brug for at kunne udforske, lære og være nysgerrige (sikker havn) samtidigt med at de kan komme tilbage og få nærhed og omsorg (sikker base). Det er med andre ord de voksnes positioner, kompetencer og roller der skaber grundlag for at børnene kan lege og udforske og være trygge samtidig.

Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: *"Læringsmiljøet skal understøtte børns lyst til at lege, udforske og eksperimentere"* SPL s. 38. Vi vil kigge på den nye vuggestues indretning til gavn for udvikling af god leg og læring.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Pædagogisk læringsmiljø: *"Der skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes."*

SPL s. 22 **Børnesynet**: "Det at være barn har værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes de første år" SPL s. 16. Vi (BOM) møder alle børn med følgende [Børnesyn](#) og faglig understøttelse for deres udvikling.

Børnekulturen og rutiner: Kombinationen af at være en hel ny op startet vuggestue uden faste rutiner og gamle vaner samt bevidstheden om legens betydning for barnets generelle udvikling gør, at vi vil styrke legens forudsætninger i hverdagen. Ved at sætte fokus på hverdagsrutiner sikrer vi at alle børn er en del af et meningsfyldt fællesskab (Spisning, bleskift, samling etc.) **Udvikling af leg og fællesskaber**: Da vuggestuebørnene er udviklingsmæssigt og aldersmæssigt på forskellige stadier, ønsker vi at sætte fokus på hvordan vi kan styrke forudsætninger for god leg i hverdagen, som tilgodeser det enkelte barns behov samt at kunne se fællesskabet. Ved at være tilgængelige voksne i børnehøjde, tager vi udgangspunkt i barnets zone for nærmeste udvikling. Vi har fokus på hvordan læring knytter sig til vores omsorg, tryghed samt tillid.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Pædagogiske overvejelser under projektet (pitstop): Tryghedscirklen: At starte en ny vuggestue op med 12 nye børn kræver først og fremmest, at den voksne er god til at skabe tryghed hos det enkelte barn. Tryghedscirklen er her et fantastisk redskab til at synliggøre processen som sættes i gang, når et barn starter i vuggestue: vi oplevede at der først skabes et grundlag for tryghed mellem kontaktpædagogen og det nye barn. Her har den voksnes rolle en stor betydning i fbm. vores positioneringer, kompetencer og roller. I første omgang skaber vi en tryk base (havn) for barnet. Når denne tryghed er etableret, ser vi at barnet bevæger sig mere og mere ud og væk fra den voksne. Børnene viste gang på gang, at de tydeligvis havde brug for at få etableret tryghedsbasen, som der så kunne vendes tilbage til, når verden blev for utryk. Med tiden blev cirklen større og større. Flere af de voksne får lov til at komme ind i trygheden. Og lige pludselig tør barnet at bevæge sig ud i verden.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Leg & lærings forudsætninger: Leg og læring forudsætter hermed, at det enkelte barn føler sig tryk og mødt der hvor det er udviklingsmæssigt. Vi er blevet bevidste om, hvor stor en betydning tryghed har for al trivsel og udvikling. Bevidstheden om betydningen af dette fundament gør, at vi allerede starter under indkøringen af nye børn. Tilknytning til nye voksne, børn og omgivelser. **Læringsmiljøet**: (stuen samt vores tilstødende lokale motorikrummet) er langt fra færdigudviklet. Ting er prøvet af og lavet lidt om, hvis læringsrummet i rummet ikke havde den forventede effekt. Vi er dog langt fra tilfredse med resultatet og vi skal fortsat følge børnenes spor, så vi lærer af dem. Vi har bl.a. pga. corona en del begrænsninger i hvordan vi ønsker vores stue skal fremstå. Derfor har vi lige pt. ikke færdiggjort vores overvejelser omkring vuggestuens læringsmiljøer. **Pædagogisk læringsmiljø igennem hele dagen**: Vi arbejder bevidst med, hvordan vi kan forbedre at etablere et pædagogisk læringsmiljø igennem hele dagen. Vi har bl.a. styrke legens forudsætninger i hverdagen ved flere faktorer: Vi opmuntrer og inddrager børnene i dagligdagens gøremål mere end vi gjorde før. F.eks. er de med til at ordne vasketøj, vaske legetøj, rydde drikkedunk og hagesmæk væk efter brug, hente puder til samling osv. Vi oplever børnene gerne vil hjælpe og deltage i disse ting. Børnene vokser med opgaverne og føler sig som en del af et meningsfuldt fællesskab.

Opfølgning

Fremadrettet vil vi: **1.** Gå i dybden med indretning og færdiggørelse af vuggestue rummet samt motorik rummet. Samtidig være obs. på fleksibiliteten i rummene, da børnegruppen og behovene løbende ændrer sig. **2.** Ca. efter efterårsferien -når vi oplever at vores arbejde med tryghedscirklen er i mål og det (forhold til vores aktuelle indkøring og udskiftning af børn pt. Dvs. fundamentet for tryghed/havnen er etableret. Vi har stadig tryghedscirklen som udgangspunkt i vores relations arbejde), Vi vil begynde systematisk at lave legeobservationer med det af os lavede legeobservationsskema (inspireret af bogen "Legens magi"). Her

håber vi at få øje på flere nuancer i vuggestue børns leg, se på **de voksnes legepositioneringer** i legen samt øve os i at etablere rum til forbedringer for at øge mulighed for leg.

Videndeling

Vi er en del af vores interne netværk for 0-2 års pædagogik. Her deler vi vores erfaringer og fortællinger om hvordan vi arbejder med tryghedscirklen og hvordan vi arbejder med vores lege- og læringssyn, ud fra denne forståelse af at tryghed og tillid er det nødvendige fundament for læring, trivsel og udvikling. Vores netværk i Midt, har netop hold oplæg for alle teamlederne i Områdeinstitutionerne og fortalt om hvordan vi arbejder med styrkelse af vores 0-2 års pædagogik (ud fra 4R model netværket har som pejlemærke) og fortalt om miniprojekter med udgangspunkt i viden om tryghedscirklen. Vi laver et kort oplæg til et Hus møde vinter 2020 hvor vi vil fortælle om vores miniprojekt.

Samarbejde med forældre om børns læring

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

I Børneområde Midt har vi beskrevet vores [forældresamarbejde](#) så det også tager udgangs punkt i vores grundværdier i området. Bestyrelsen har udarbejdet princip for samarbejdet og den gode kommunikation. Det bygger på specifik værdi om at barnet er i centrum, og at vi er i konstruktive, relevante og kontinuerlige dialoger. Bestyrelsen har netop i foråret 2020 udarbejdet endnu et princip "Den gode modtagelse" De har forholdt sig til tre perspektiver, barneperspektivet, forældreperspektivet og det organisatoriske perspektiv. Pædagogerne skal i september 2020 udforme deres praksis ud fra det nye princip og de vil også angribe opgaven ved at inddrage tre perspektiver, det faglige, forældre- og barneperspektiv. Som sidste del af forløbet er det planlagt at der skal laves et miniprojekt hvor vi inddrage en børnegruppe i at se på hvordan vi siger goddag til nye venner og hvordan vi tager godt imod nye venner både i hverdagen og når der kommer nye børn. I børneområde Midt har vi arbejdet med at udvikle fyraftensmøder som afløser for mere traditionelle forældremøder. Det har været tænkt ind i et årshjul. I øjeblikket er vi pga. corona ikke i stand til at afholde disse møder. Hensigten med fyraftensmøderne er at de knytter sig til et tema, og at de er bygget op af et oplæg fra fagpersonalet, derefter med samtalekort, hvor forældre i små grupper taler om emnet og giver deres stemme til vores samarbejde om emnet, til slut samler vi op og deler viden mellem forældre og pædagoger. Et af de fyraftensmøder vi har haft størst succes med et om overgang til SFO. Med sådan et emne vil det være et fællesmøde på tværs af alle husene. Vi har længere ned beskrevet hvordan vi arbejder med overgange "Det sammenhængende børneliv" og udarbejdet en folder til vores forældre. Den er bliver brugt til vores fyraftensmøde og oplæg fra pædagogerne er ud fra teksten i folderne. Se beskrivelse næste afsnit. Her i den følgende praksisfortælling kan I læse hvordan en pædagog i Hættegården anvender materialet til at være på

forkant og sammen med forældrene lave en fælles god plan for at støtte barnet frem mod den kommende overgang til tidlig SFO.

Miniprojekt på vej i foråret 2021 titel og datering

Personalets udviklingsfokus

Skriv din tekst her

Miniprojektets fokus

Skriv din tekst her

Projektdeltagere

Skriv din tekst her

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Skriv din tekst her

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Skriv din tekst her

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Skriv din tekst her

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Skriv din tekst her

Opfølgning

Skriv din tekst her

Videndeling

Skriv din tekst her

Øvrige tanker og forståelser

Skriv din tekst her

Praksisfortælling på vej om samspil med forældre om overgang til tidlig SFO ud fra vores folder

Indledning – begyndelse

Skriv din tekst her

Hændelse– handlingsforløb

Skriv din tekst her

Afslutning

Skriv din tekst her

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Skriv din tekst her

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Vi arbejder med at tilrettelægge og styrke læringsmiljøet for de børn der i perioder måtte være i en udsat position. Vi arbejder med social inklusion. Derfor vægter vi alle børns deltagelse i et fællesskab højt. Det skal være et ligeværdigt fællesskab, hvor hvert barn føler, det bidrager med noget. Alle børn er unikke individer med forskellige personligheder og behov. Der skal være plads til forskellighed, og nogle gange kan det kræve en ekstra indsats i forhold til hvordan vi justere og planlægger læringsmiljøet. I børneområde Midt har vi en netværksgruppe (pædagoger der repræsenterer hvert hus) der mødes to gange årligt. De har udarbejdet den fælles forståelse af hvordan vi i Midt arbejder med [børn i udsatte positioner](#). Det kan være nødvendigt at lave forebyggende indsatser i børnehaven. [Forebyggende indsatser](#) kan blandt andet være sprogtest eller hjælp fra forskellige konsulenter. Netværksgruppen, har udarbejdet et oplæg og et arbejdsdokument som alle medarbejder skal arbejde med, på en pædagogisk aften den 22.09 2020. Her bruger vi erfaringer fra coronatiden, hvor vi var inddelt i faste små legegrupper og fordelt på afgrænsede legezoner både ude og inde. Oplæg handler om at kvalificere vores organiseringer over dagen, så børn i udsatte positioner også i ydertiderne kan opleve en sikker ramme, med afgrænsede relationer og lege. I ydertiderne kan de netop udfordres af at legemiljøerne er mere ustruktureret og frie i rammen. Vi arbejder målrettet i tæt samarbejde med forældre og konsulenterne fra Opvækst og Læring i [det forebyggende team](#), om at sætte de rette mål i indsatsplaner og følge udviklingen i et samarbejde. Her har alle en vigtig rolle for at gøre en forskel og alle aktører er også med til at beskrive udvikling, evaluere tiltag og beskrive de tegn vi ser når vi arbejder målrettet sammen om barnets udvikling.

Stemning og fordybelser ved legeområde omkring hytten. Hættegården juni 2020

Personalets udviklingsfokus

Hvordan har de voksne valg af positioneringer i legen, betydning for børnenes sociale udvikling, og kan vi via vores positioneringer hjælpe børn i udsatte positioner ind i fællesskabet? : Hvordan kan vi sætte aktiviteter i gang, der tilgodeser børn i udsatte positioner/giver alle mulighed for at deltage i fællesskabet? Hvordan kan vi voksne gennem aktiviteter og positioneringer tilbyde børn "nye roller" i fællesskabet? Hvordan får vi det digitale mere med ind over aktiviteter nede i dette område. Hvordan kan det gøres lettere at få iPad og bevægelse til at indgå i deres lege dernede. Fokus på bevægelse, sprog, sociale kompetencer og digitale mediers indflydelse på legen. Samtidig med, at man er bevidst om sin rolle i aktiviteten/sin position. Kan vi se de samme aktiviteter nede bagved på legepladsen, som dem vi ser i skoven. Og hvor vi finder de gode stemninger med flow og fordybelse, som børn i udsatte positioner har stor brug for. Vi vil se på vores roller: Fordybelsesvoksen – positionering. Bevidsthed om hvad det gør ved mig at være "tilstede" som pædagog, når jeg bliver i min fordybelsesposition. Væk fra "gårdvagten" og hen mod den deltagende voksne, og den voksne rolle i samspillet. Vi vil arbejde med at forberede - gøre legekasser klar, så vi har de rette ting til stede i legeområdet. Det øger koncentrationen og engagementet. Hvis ansvar/sæt navn på opgaver.

Miniprojektets fokus

Børnekulturen og voksen initieret aktivitet. Vi er vant til at være i skoven med børnegrupperne på skift i Hættegården. Her ser vi at der er en rigtig god ro til at både børn og voksne kan fordybe sig. Det er en særlig stemning vi oplever, når vi uforstyrret kan være i samspil med børnene og vi kan bruge naturens rum til at eksperimentere og afprøve div. Vi har i skoven en særlig ramme for at være undersøgende på det vi finder og det påvirker de aktiviteter vi sætter i gang. Vi oplever at bålet og bålpladsen samler børnene og her opstår gode fællesskaber. Børnene åbner op for mange gode snakke og den gode dialog hvor børn og voksne får talt om emner der optager børnene og vi sammen med dem kan udfolde deres ideer. Her kommer meget sprogarbejde i spil: ordforråd og sprogforståelse, viden om konkrete ting, evnen til at spørge, lytte og turtagning i dialogen kan styrkes her. **Fokus på Udvikle leg og fællesskaber:** I dagtilbuddets hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve nye positioner m.v. SPL s. 21. Vi vil undersøge om vi kan opnå den samme fordybelse i området på vores nye legeplads omkring bålhytten, men denne gang uden at tænde bål. Kan vi voksne sætte rammerne så det giver det samme udbytte? Vi vil se på hvordan vi kan overføre skovens stemning og ro til vores nye legeplads i området omkring bålhytten. Hvordan vil det påvirke vores samspil og vores interaktion, så særligt de børn der er i udsat position også kan indgå centralt i fællesskabet. Den faglige viden baserer sig på ICDP tanken og Anne Linders beskrivelser i bogen "Professionel relations kompetence". Særligt de fire første samspilstrin. Fastholde opmærksomheden, invitere, vise glæden og guide. Vi er også inspireret af vores pædagogiske lørdag den 20.08 2020, hvordan vi arbejder med synkronisering og positive feedback til barnet. Øger oxytocin og glæde, der opbygger selvværd og fremme social deltagelse.

Projektdeltagere

Børn fra musvitter og uglegruppen Deltagerne vil være børn i mindre grupper. Enkelte børn til en start, valgt ud fra at det er nogle der er i periferien af fællesskabet. Flere børn kommer til når aktiviteten er i gang.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsiddig personlig udvikling. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn i mellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer der kræver fordybelse vedholdenhed og prioritering.

Det højner kvaliteten at vi giver børnene kontakt/nærvær og ro – vi henviser bl.a. til ICDP.

- Styrker læring for børnene
- Selvværd der vokser, de får mod på at prøve og være med- nye færdigheder fx at snitte/save.
- Trygheden og forudsigeligheden giver mere trivsel
- Vi ser mere nuanceret på børnene og definerer læring.
- DANNELSE: fællesskab, åbner verden, kultur: mig som deltager (robuste, kende sig selv, selvværd)
- Relationer styrkes – vi oplever sammen – det fælles 3 gennem legen og aktiviteten.

Børnene vil opleve en engageret, forberedt, nærværende voksen, som har tid til at vejen mod målet, ikke altid går som det er planlagt, der er mere fokus på processen end på målet, der er tid til en masse snak, fordybelse, bevidst bevægelse på en sjov måde. Børnene vil opleve en voksen der bliver i aktiviteten og er til stede med deltagelse, vejledning og begejstring. Vi skaber mulighed for at alle deltagere inddrages i fællesskabet. Vi skaber muligheden for at deltagere kan indtage "nye roller" i fællesskabet.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Pædagogisk læringsmiljø: Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger. SPL s. 22. Vi er optaget af hvordan vi også muliggør at børn i udsatte positioner kan have en aktiv rolle i legen og deltage ud fra deres præmisser og forudsætninger. Så med det fokus vi har i Børneområde Midt på [børn i udsatte positioner](#), vil vi arbejde med: "Kvaliteten af interaktionen mellem barn og voksne særlig betydningsfuldt", "Børn i udsatte positioner skal udfordres og opleve mestring i forbindelse med blandt andet børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter" og "alle børn har krav på at blive stimuleret og blive mødt med positive forventninger" SPL s. 26. **Dannelse:** Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i den daglige pædagogiske praksis, så børnene oplever at medvirke i og have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. SPL s. 17. Vi er optaget af hvordan vi kan åbne for at børn bidrage og har indflydelse på legen. **Børnesynet:** [Børneområde Midt har beskrevet børnesyn](#), som vi lægger til grund for vores tilgang i disse lege omkring vores bålhytte på legepladsen. **Læring:** Det pædagogiske personale skal bruge børnenes legeindhold som pejlemærker, hvad der optager dem, hvad der kan være en udfordring for deres læring og udvikling, og hvad der derfor er oplagt at arbejde videre med i planlagte lærings aktiviteter sammen. SPL s. 19. Vi har aktuelt i dette miniprojekt fokus på den del der handler om " planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter og børneinitierede aktiviteter " Hvad er det der gør at der er færre konflikter og andre legerelationer i skoven? Hvordan kan vi overføre det til legepladsen?

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Når vi er forberedt og har de konkrete ting med som børnene kan arbejde med oplever vi at børnene kommer godt i gang og kan fordybe sig. Det kræver også at den voksen der positionere sig som fordybelsesvoksen bliver og er tilstede. Vi oplever: Et område alle har taget til sig og ved hvad det kan. Børn der er mere nysgerrige og tingene er godt forberedt og klar til vi kan gå i gang (mere medspillere) Stemningen er anderledes når man samler sig. Der er nemmest at se det fungere ved den fysiske afskærmning/afgrænsning som de oplever ved bålhytten eller i området bag ved den store bakke. Et eksempel på at vi har siddet og sunget nogle bestemte sange og der er børn der inviterer til gentagelsen. Det styrker relationen at "vi to" har sunget denne sang sammen og vi kan blive ved. En fællesskabsfølelse. Vi vil genoptage Stillezonen og genetablere den efter byggeriet. Der er brug for denne plads hvor man kan komme helt ned i tempo og finde ro. Positionering er nødvendigt, så man som medarbejder ved at man kan blive i aktiviteten. Det at man sidder med et fælles projekt (det fælles tredje) bliver til en stjernestund, og noget børnene kan huske.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Tanker fra vores videoanalyse: Den voksne har en lille børnegruppe, er instruktør og medleger. Der ankommer et barn som hopper ind i legen, han er et af de børn der kan være perifer i legen. Han bliver først overset, så vi får øje på ikke selv at komme til at begrænse eget syn, men være åben for det der kommer også når det er et barn der bliver optaget af at træde ind i en leg der er i gang. Her kom et barn som lege med. Erfaring med at få Ipad ind og dermed åbne for mere nuanceret bevægelser, motoriske lege. Så finder børnene også på om man skulle kravle, hinke, cykle ud på skattejagten efter ting i naturen. Det nye fokus kunne være at få flere af de børn med og bruge deres specifikke kompetencer, fx er et barn god til fantasi, men har sværere ved at hoppe ind i den kropslige del. Filmen får nu flyttet fokus, før var det motorisk, sprog, samarbejdet leg med digi til nu at være fokus på barnet der ankommer og som er i den perifere leg. Hvordan inddrages han i børnefællesskabet. Når man er med som medleger, så betyder det noget for børns engagement, det trækker dem til. Man bliver en magnet. Kan man åbne for flere, også at en kollega hopper med ind i legen sammen med flere børn og man deler erfaring, som man som kollega kan tage med over i egen praksis. Hvad mon vi ville se hvis vi ser på den samme leg over flere gang, hvilken udvikling mon vi så vil se. I forbindelse med vores børnesyn, kan vi overskride vores vaner omkring og fortælling af et bestemt barn. Ved iagttagelse af egen praksis får man en bevidsthed om hvordan ens fremtoning er og betoning i stemmen. Det er også en del af stemningen. Børnene hjælper hinanden og den store dreng gradbøjer reglen i legen så den lille dreng kan lykkes med at kaste. Empati og indlevelse i børnegruppen. Bevidsthed om at inddrage børn hvor man måske ikke troede de kunne, men de får en redefineret rolle. Her i kastelegen fik den store dreng en succes med at være en guide. At vi ikke automatisk henvender os til dem der bare kan, men at vi giver rollen/positionen til de børn der har brug for at vokse med opgaven. Grupper hvor barnet kommer ud af den rolle hvor de står på tær, til at være den i gruppen der har styr på tingene og går foran de andre. Vi ved hvad de kan honorere. Eller er det en antagelse. Det skal vi tale om så vores blik for deltagelse bliver mere åbnende. Italesætte de gode ideer børnene selv får undervejs. Det er 4. trin i samspil ICDP. Legeblomsten fra LEGO. Vi kan se at alle elementer/kendetegn er med. Det er en god leg og der er kvalitet i legestemningen. Relationen styrkes når vi er medlegere. Og vi oplever at vi bliver stærkere i at synkronisere.

Opfølgning

Hvordan kan vi fremadrettet arbejde bevidst med at justere aourasal i legen. At vi kan bygge det ind når vi er medlegerer.

Videndeling

Vi vil løbende følge op med kollegerne for at fastholde og stadig udvikle på projektet. Vi vil tage det med ind i netværksgruppen i Børneområde Midt, som har fokus på Børn i udsatte positioner. Her kan vi få den faglige drøftelse og sparring ud fra den viden vi arbejder ud fra. Hvordan bruger vi oplæg fra Knud Hellborn på pædagogisk lørdag den 22.08 2020.

Sammenhængende børneliv

Organiseringen og arbejdet med de yngste børnehavebørn

I Faaborg-Midtfyn Kommune har kommunalbestyrelsen truffet beslutning om at fastholde den nuværende aldersgrænse for børnehave på 2 år og 11 måneder, og at børnehavebørn pr. 1. januar 2024 sikres vuggestuenormering indtil den 1. i måneden efter de er fyldt 3 år.

Sammenhængende børneliv

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

Indsæt links til jeres hjemmeside med links-tekst der bedst muligt refererer til indholdet, der hvor I har beskrevet overgange mv.

Organiseringen og arbejdet med de yngste børnehavebørn

I Faaborg-Midtfyn Kommune har kommunalbestyrelsen truffet beslutning om at fastholde den nuværende aldersgrænse for børnehave på 2 år og 11 måneder, og at børnehavebørn pr. 1. januar 2024 sikres vuggestuenormering indtil den 1. i måneden efter de er fyldt 3 år.

Her beskriver vi, hvordan vi organiserer arbejdet omkring de yngste børnehavebørn

Overgang mellem vuggestue/dagpleje og børnehave

I Børneområde Midt prioriterer vi det pædagogiske arbejde, med at understøtte de yngste børnehavebørn således, at de i deres tidlige møde med børnehavelivet tilegner sig positive erfaringer med børnehaven som et trygt udviklings- og læringsrum.

Vi ved at det har stor betydning for det enkelte barns trivsel og udvikling, at det mødes af voksne som er opmærksomme på, at barnet har brug for ekstra hænder til at guide det trygt ind i den nye ramme, når de overgår fra vuggestue/dagpleje til børnehave. Hovedformålet med at prioritere ressourcer omkring de yngste børnehavebørn er, at de skal gøres fortrolige med børnehavelivet og dette med en oplevelse af at have en tryk base, i kraft af en pædagog tæt på i den første tid. Børnene har således et behov for at opleve tilgængelighed hos personalet ift. at kunne mestre de nye rutiner m.m.

I Børneområde Midt har vi valgt forskellige løsninger på denne opgave. Hættegården har valgt at have en ”yngstegruppe” i deres børnehus, hvor barnet er tilknyttet i 3 til 6 måneder, inden det sluses videre op i børnehavegrupperne. I Vesterparken og 1000Fryd har vi valgt at have aldersintegrerede børnegrupper, hvor de yngste børn indskrives løbende. Inden det enkelte barn overgår fra vuggestue/dagpleje til børnehave, vil barnet sammen med en voksen besøge den kommende børnehavegruppe. Hvordan og hvor ofte vurderes ud fra børnenes individuelle behov. Formålet er, at børn og familier oplever, at der er et tæt samarbejde imellem de voksne som er -

eller kommer til at være omkring barnet. Hvis der er behov, inddrages de relevante konsulenter og eventuelt andre samarbejdspartnere i overgangen, for at sikre den bedste overlevering og opstart for barnet. Forældrenes perspektiver og indgående kendskab til deres barn, er naturligvis vigtige at inddrage, hvilket imødekommes ved en samtale forud for opstart i institutionen.

Når man arbejder med gruppen af de yngste børnehavebørn, er omdrejningspunktet for det pædagogiske arbejde at lære at blive en del af det nye fællesskab – ligesom de daglige rutiner, tilvænningen til nye børn og voksne, og krav til højere grad af selvstændighed kendetegner livet som nyt børnehavebarn.

Normeringen i børnehuse i Børneområde Midt tilrettelægges således, at der er ressourcer til at imødekomme de enkelte børns behov i ”yngstegrupperne” og de aldersintegrerede børnegrupper om formiddagen i tidsrummet kl.9.00-12.00, når der arbejdes specifikt med aldersopdelte grupper. Dette være sig gældende for de børn som er i aldersgruppen 2,11 år til 3,1 år.

Specifikke fokuspunkter.

I ”yngstegrupperne” har vi specifikt fokus på en række områder, som vi erfaringsmæssigt ved har en betydning for barnet:

- Overgange
- Aktivitetsdeltagelse
- Sociale relationer
- Selvhjulpethed og toiletrutiner

Grundlæggende handler normeringen som tilrettelægges omkring de yngste børnehavebørn om, at der i overgangen fra vuggestue til børnehave, skal støbes et fundament af trygge og positive erfaringer, som ikke sprækker fordi børnehavelivet virker uoverkommeligt. Når fundamentet er på plads, kan de sendes videre på næste skridt i deres udviklingsrejse.

Der øves på at være deltagende i børnehavens dagsrytme, som består af samlinger, faste aktiviteter, måltider, udetid m.m.

Det pædagogiske personale som varetager opgaven omkring de yngste børn om formiddagen, har ligeledes de sociale relationer som omdrejningspunkt for samværet med børnene. Dette med en intention om, at børnene skal støttes til at udforske nye relationer og dette med muligheden for, at den voksne kan hjælpe med at udforske nye legekoder og legefællesskaber.

Pædagogerne har også en øget opmærksomhed på, at støtte børnene i toiletrutiner, hvilket ofte er et udviklingspunkt som kræver en særlig indsats. Dette for at hjælpe børnene hen imod større grad af selvstændighed i den henseende. Den voksne hjælper eksempelvis med at huske at komme på toilettet, når andre nye ting fylder i barnets opmærksomhed, ligesom nogle børn bare har brug for, at der er en voksen tilgængelig på toilettet for at skabe tryghed. Nogle børn bruger fortsat ble når de starter i børnehave, hvilket kræver at den voksne kan gå fra for at skifte barnet. Flere gange om dagen støttes børnene til selvstændigt at kunne tage tøj af og på, og her er der i kraft af normeringen i den aldersopdelte gruppe ro til at kunne øve sig. Dette er også aktuelt når børnene eksempelvis skal til og fra legepladsen. Den voksne tager ansvar for at guide barnet i overgangene.

For at evaluere på den tilrettelagte praksis omkring børnene i aldersgruppen 2,11 år til 3,1 år prioriteres en tæt dialog med forældrene, ligesom opstarten drøftes ved fælles refleksion på gruppemøder.

Her beskriver vi, hvordan vi organiserer arbejdet omkring de yngste børnehavebørn

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Vi vil her med henvisninger til yderligere på vores hjemmesider, kort omtale at vi i et perspektiv på børn (og familiers) overgange generelt også arbejder med temaer omkring overgange fra vuggestuer og dagplejer til børnehaverne, samt i skrivende stund er ved at færdiggøre et fælles projekt med bestyrelsen om ”Den gode modtagelse”. Bestyrelsen er netop ved at færdiggøre et princip herom. Projektet går så videre til en medarbejderproces, hvor vi skal knytte det faglige handlingsspor på princippet, og vi slutter projektet af med at inddrage en børnegruppe, således vi få koblet børnenes stemmer og ideer på, hvad en god modtagelse af nye venner kan betyde set i et barneperspektiv.

I Børneområde Midts to integrerede institutioner, Hættegården og Vesterpaken, arbejder vi med glidende [overgange mellem vores vuggestuer og ind i børnehavegruppen](#). I vores samarbejde med de lokaledagplejer afholder vi 3 gange årligt ”Åben låge” dage, hvor vi har besøg og har tilrettelagt en fælles læringsdag omkring et af læreplanstemaerne. I invitationen til dagplejerne fremgår det hvad dagens legetema er og hvad de evt. kan forberede og inddrage børnene inden de kommer. Det kan være der er billeder på invitationen som børnene ser med på, således de inddrages mest muligt i samtalen om besøg i børnehaven. Efter hvert besøg evaluerer medarbejder fra dagplejen og fra institutionen på dagens læringsfællesskab.

[Overgangsarbejdet fra Børnehaven til Tidlig SFO 1. april.](#)

Netværksgruppen i Børneområde Midt har gennem et flerårig forløb og samspil med SFOerne beskrevet det mål for overgangsarbejdet vi arbejder med for at sikre [det pædagogiske læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen](#). Pædagogerne har samlet deres mål for arbejdet i en folder. Den er desværre ikke tilgængelig i et sikkert web format, vi her kan linke til. Men man kan få den udleveret hos os. Teksten fra folderen er indsat her:

Når vi antager et barneperspektiv i overgangen fra børnehaven til SFO og skolen kan vi få øje på følgende dilemmaer i barnets perspektiv: Børn går fra at være i en sammenhæng hvor de, er de største til nu at være de yngste. De går fra det at have kendskab til og nu at stå overfor meget man ikke kender til. Fra at opleve mestring og have styr på hverdagens gøremål, krav og forventninger til nu at være mere usikker på hvad kræves, hvad og hvordan man selv kan bidrage ind i den nye sammenhæng. Måske giver den nye sammenhæng ikke samme plads til at de kompetencer og særlige styrker man oplevede man havde magt over i børnehaven. Børnene går fra kendte og trykke venskaber og skal nu opbygge nye relationer. De skal lære andre nye at kende og lære sig selv at kende ind i nye venskaber. Børnene kan opleve at går fra at have mere ”fri-tid” og leg, til en noget mere styret og struktureret tid.

I Børneområde Midt samarbejder vi tæt med de kommunale skoler samt Friskolen om hvordan vi bedst kan **understøtte** børn, så de oplever sig **bedst muligt forberedt** til at møde det nye, bringe det trykke med sig,

I Børneområde Midt planlægger vi forløb sammen med skolerne ind i et årshjul, hvor vi besøger skolerne i perioden før overgangen til Tidlig SFO. Målet er at børnene både får anledning til at se skolen, møde de nye voksne, samt møde de kommende skolekammerater. Børnene bliver inviteret til div. arrangementer på skolerne fx teaterforestilling, spagettiaften sammen med deres forældre eller med børnehaven. Tre pædagoger fra børnehaverne i Børneområde Midt bliver medarbejder i Tidlig SFO fra 1. april til 1. juli, fordelt i de to kommunale skoler.

Læreplansarbejdet i et skoleunderstøttende pædagogisk læringsmiljø det sidste år i Børnehaven:

Fokus i det pædagogiske arbejde for at **skabe sammenhæng til børnehaveklasse**, har vi tilrettelagt ud fra følgende emner, som vi ønsker at se børnene styrkes særligt i, det sidste år de er i børnehaven. Det er selvfølgelig noget børnene helt fra små udvikler og som er en del af egenskaber de folder ud gennem hele deres liv i dagtilbuddet.

Udholdenhed: Forskningen viser at børns evne til at være vedholdende og kunne koncentrere sig øger deres muligheder for læring. I børnehaven arbejder vi med at styrke evnen til dette fx når vi skal gå en lang tur, når vi skal hjælpe hinanden med at gøre klar til en frokost, når vi skal gennemfører en opgave de voksne har givet, men også når en leg skal udvikles, både når konflikter og uenighed opstår og vi skal forhandle en løsning og blive i legen sammen. Rum til fordybelse og ro til at lære, er nødvendige.

Evnen til at **aflæse andre, indlevelse og afkodning:** Kommende skolebørn skal være guidet i at vide hvordan man kan se andre, spørge andre, tage hensyn til andre. De skal sammen med de voksne øve sig i at være i dialogen med kammeraterne, så man møder den andens ide, følelse og intention. På den måde **styrkes samarbejde, evnen til også at regulere sig selv**, vente på tur eller give plads til at andre også vil og kan være i fællesskabet. Den **sociale deltagelse og fællesskabet** styrkes når børnene får øje på hinanden og oplever at de får plads til at være med, på deres måde. At samarbejde kræver også at børnene har en evne for disciplin, så de kan følge beskeder samt handle på det de er en del af.

Selvstændighed og demokrati/indflydelse i eget liv, er en forudsætning for både at være stærk i eget selvværd og samtidig være stærk i at fungere som en del af en gruppe, have selvtillid til at bidrage og være omsorgsfuld og forstående over for de andre. Børnene inddrages i højere grad i beslutninger og deres interesser spilles ind. Børnenes meninger foldes ud og de skal opleve at deres initiativer er betydningsfulde.

Nysgerrighed og mod på at udforske og være undersøgende. Det betyder at man også, at når man afprøver ting, må fejle, starte forfra, ikke ved hvordan man gør, men netop tør prøve sig frem. Det styrker børns lyst til at lære og til at lære gennem at eksperimentere.

Sproglige og motoriske forudsætninger er grundsten i børns muligheder for at lykkes med ovenstående. Deres sprogforståelse skal styrkes ligesom der arbejdes med deres nysgerrighed for tal, bogstaver, former og mønstre mm. Børn lærer gennem sansning, at opleve og mærke ting for at begribe dem, så læring gennem kroppen er en vigtigt del af tilrettelæggelsen i det pædagogiske miljø. (Embodiment: Keld Fredens)

Øvrige tiltag i Børneområde Midt i forhold til at understøtte det pædagogiske læringsmiljø med sammenhæng til Børnehaveklasse: Vores overgangsarbejde og de ovenstående emner som vi arbejder med i børnenes sidste år i børnehaven, fremlægger vi hvert år på et fælles fyraftenmøde for alle tre huse. Her har vi dialog med forældrene om hvordan vi er sammen om at styrke de ovennævnte kompetencer som børnene har brug for ind i deres møde med skolen og fremtidens læring. Børneområde Midts folder udleveres til forældrene. Børneområde sender hvert år tre medarbejder med over på skolerne. Vi har to medarbejder der

er med på Nordager Skolens SFO og en medarbejder på Tingager Skolens SFO. Vi planlægger sammen hvordan overgangen skal foregå.

Praksisfortælling: Kendt sprogmateriale med i overgang til tidlig SFO. 1000Fryd marts 2020.

Indledning – begyndelse

Denne praksisfortælling tager udgangspunkt i overgangsarbejdet for de kommende skolebørn, der overgår til tidlig SFO i april. Det er en del af arbejdet med "at understøtte at de kommende skolebørn er bedst muligt forberedt på at begynde i skole" Og at "Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud for de ældste børn også skal introducere til og give børnene mulighed for at udvikle nysgerrighed over for bogstaver...". SPL s. 27. Jeg valgt at lave et mini projekt om være øget fokus på sprog stimulerende læringsmiljøer. Hvor børnene i øjenhøjde har mulighed for at blive nysgerrige på skrift sproget, komme i dialog, blive lydig opmærksomme og øve sig på begreber. Da børnene snart skal i tidlig SFO er dette projekt med til at understøtte overgangen fra børnehave til skole, hvor børnene igen vil møde sproglige læringsmiljøer. Jeg ønsker at være nysgerrige sammen med børnene, på hvilke lyde og bogstaver vi har omkring os. At få brugt de daglige rutiner til at sætte fokus på ord, bogstaver, lyde, både verbalt og visuelt. Jeg vil gerne se at børnene bliver nysgerrige på bogstaver og hvilken betydning de har. Når de finder en ting, eks. En saks, hvilken bogstav mon den saks begynder med, de opfordres til at lytte til lyden og sammenligne den med slangen Sussi `s lyd. Når det lyder ens er det nok samme bogstav de begynder med. Når børnene spørger ind til, hvad en ting de har fundet begynder med og i hvilken dåse den skal i. Projektet inkludere arbejdet med Sprogstrategien "Stilladser" (ud fra materialet fra Sporgklar og Literacy forløbe i FMK) tror i det er en k- eller s-lyd at saks begynder med!

Hændelse– handlingsforløb

Vi skal bruge dåserne til at indsamle SMÅ ting, der begynder med alle 28 bogstaver vi har i alfabetet. Vi sætter Et bogstav i bunden af hver dåse, uden på dåsen er der et lyd-billede, (som de også vil møde i skolen) det kan for eksempel være et billede af slangen Susie. På den dåse, hvor der skal ting i der begynder med S. Børnene skiftes til at LÅNE de forskellige dåserne med hjem. Hjemme hos jer finder i nogle SMÅ ting som starter med det bogstav der er på dåsen. Det er vigtigt at det er ting i kan undvære da dåserne efterfølgende er fælles. Da jeg er overgangsmedarbejder, kan jeg tage disse sprog og bogstavs dåser med over i tidlig SFO, så børnene har kan fortsætte den leg vi har omkring dåserne. På den måde skaber vi en kendt måde at være sammen om noget som vi kan fortsætte nu hvor børnene er i et miljøskifte, hvor mange andre ting er nye. Forældrene blev inddraget med følgende brev og opgave sammen med deres børn: Kære forældre. Vi skal i ældste gruppen lave et mini projekt, hvor vi får brug for jeres hjælp. Rigtig mange har allerede været behjælpelige med at samle dåser..... TAK for det. Vi skal bruge dåserne til at indsamle SMÅ ting, der begynder med alle 28 bogstaver vi har i alfabetet. Hvad gør vi: Vi sætter Et bogstav i bunden af hver dåse, uden på dåsen er der et lyd-billed, (som de også vil møde i skolen) det kan for eksempel være et billede af slangen Sussi. På den dåse, hvor der skal ting i der begynder med S. Børnene skiftes til at LÅNE de forskellige dåserne med hjem. Hjemme hos jer finder i nogle SMÅ ting som starter med det bogstav der er på dåsen. Det er vigtigt at det er ting i kan undvære da dåserne efterfølgende er fælles. Jeg laver disse lyd-dåser da alle daginstitutioner i FMK. Over de næste 2 år skal vi implementere ny læreplan. Den indebære bl.a. at der skal være øget fokus på sprog stimulerende læringsmiljøer. Dette emne har jeg valgt at lave et mini projekt om. Hvor børnene i øjenhøjde har mulighed for at blive nysgerrige på skrift sproget, komme i dialog, blive lydig opmærksomme og øve sig på begreber. Da børnene snart skal i tidlig SFO er dette projekt med til at understøtte overgangen fra børnehave til skole, hvor børnene igen vil møde sproglige læringsmiljøer. Venlig hilsen.

Afslutning

Dåserne kom med over i SFO på Nordager Skolen. Kunne dåserne være brugt på en anden måde? Det vil være oplagt at lave flere sæt af disse lyddåser som kunne stå i flere rum, Så flere børn og voksne har let tilgang til og blive nysgerrig på lyde og hvilke ting der høre til hvilken lyddåser. Jeg har hørt fra en kollega at

hun er blevet inspireret, til at udvikle nogle kufferter med nogle ting i der omhandler et bestemt emne, bløde ting, køretøjer, køkkenting osv.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene var meget optaget under hele forløbet, med at få dåserne med hjem. Det var et vigtigt ejerskab. Senere da de blot stod fremme i vindueskarmen var der hver dag børn henne og lige skulle se hvad der var i dåsen med det bogstav deres navn starter med osv. Hvis de skulle finde en bestemt ting fx en bil "Så finder jeg lige benjamins dåse", De vidste både hvilket bogstav/dåse de andre børns navne startede med, men også hvor mange af tingene skulle være henne. Hvis vi væltede en dåses indhold ud, kunne nogle af børnene udpege ting der ikke hørte til i dåsen. Selv om de børn der var med til at lave dåserne ikke selv var med. Dåserne er stadig meget populære, de bliver fortsat undersøgt grundigt af alle børn. Børnene sammenligner billederne på dåserne med de lydbilleder, vi har hængende på væggen og som vi ser dagligt på. God genkendelighed og sammenhæng som børnene kan lege med.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Det giver mig en viden om at når børnene kan koble en ting til bogstav og lyd, så får de en fornemmelse af bogstaver har en betydning i forhold til ting. Eksempelvis hvis de skulle bruge en saks til at klippe en figenstang op med, kunne jeg sige at du kan se om der er en henne i S-dåsen. Så jeg er blevet bevidst om at inddrage lyd-dåserne i mit samspil med børnene. Hvis vi fx finder et sneglehus udenfor, så snakker vi om hvilken dåse det kunne passe i. Forældrene var meget engageret da børnen fik dåsen med hjem og hjalp børnene med at finde ting. Den samme dreng valgt at få Y, Æ og Å dåsen med hjem, og vi må sige at forældrene var klar på de opgaver vi gav dem.

Sammenfatning

Jeg har set da jeg kom tilbage fra Tidlig SFO, at børnehaven havde taget ideen til sig og havde lavet deres egne dåser i huset, med forlyde. Så projektet havde givet andre børn og pædagoger lyst til også at undersøge og lege med lyde og genstande. Projektet har været med til at en måde hvor vi i samarbejde med forældre har kunne arbejde legende med dele af vores Literacy, det vil vi se på fremad hvordan vi fortsat kan udvikle, så tegn og skriftsprog bliver en del af vores leg og læring hvor børnene bidrager aktivt og har indflydelse på det vi laver.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

Indsæt links til jeres hjemmeside med links-tekst der bedst muligt refererer til indholdet, der hvor I har beskrevet konkrete samarbejdsaftaler m. lokalsamfundet

Vi arbejder hele tiden med *Inddragelse af lokalsamfundet*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer for børnene.

**Renskriv jeres miniprojektbeskrivelser og/eller praksisfortællinger i nedenstående skabeloner –
Kopier det antal skabeloner I har brug for og slet evt. uaktuelle skabeloner**

Praksisfortælling fra Vesterparken på vej i efteråret 2020 Understøtter vores profil, titel og datering

Indledning – begyndelse

Skriv din tekst her

Hændelse– handlingsforløb

Skriv din tekst her

Afslutning

Skriv din tekst her

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Sammenfatning

Skriv din tekst her

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et barneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Vi har hele tiden fokus på *Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø*, og hvordan vi inddrager børnenes oplevelser og perspektiver, når vi løbende vurderer og udvikler kvaliteten af børnemiljøet, som en del af arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer.

Vi vil her gerne henvise til miniprojektet ”Læringsmiljø og pædagogisk ledelse af et inddragende barneperspektiv”, hvor der i projektet var lavet børnemøder og interview med små børnegrupper. Her på møderne skulle de tale med pædagerne om hvad de kunne lide eller kunne ønske mere af i deres børnehave i forhold til hvor det er sjovt at lege og hvad der er sjovt at lege. Også hvordan det er når de voksne er med i legene. Se miniprojektet under afsnit om pædagogisk læringsmiljø side 15. Børneområde Midt har endnu ikke udarbejdet en systematik og en metodebeskrivelse af hvordan vi fremad vil undersøge børnenes fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø, sammen med dem. Det kommer vi til at arbejde med som fælles tema på kommende pædagogiske fællesmøder. Emnet hænger også sammen med vores dybere drøftelser af hvordan vores syn på demokratisk

dannelse og medindflydelse skal beskrives for vores område. Vi er dog gået i gang i Vesterparken med at lave videodagbøger sammen med børnene på vores iPads. Her vil vi gøre erfaringer med at inddrage børnenes stemmer i hverdagen, hvad oplever de i legen og aktiviteten. Hvad synes de har været sjovt i dag og hvad kunne de ønske sig mere af.

De seks læreplanstemaer

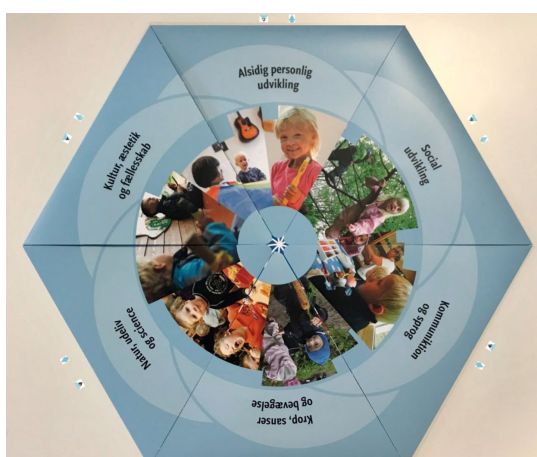
”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Som tidligere beskrevet, har vi i Faaborg-Midtfyn kommune udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med at holde styr på de lovfastsatte temaer og mål i den pædagogiske læreplan, når vi planlægger vores hverdag med børnene og reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer vi skaber og børnenes læring.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

På de følgende sider folder vi læringsblomsten ud, idet vi gennemgår læreplanens 6 indholdstemaer og de 12 mål. Under hvert tema finder du eksempler på, hvad der kendetegner de læringsmiljøer, som personalet stræber efter at skabe, samt hvad børnene skal have mulighed for at opleve i deres hverdag sammen med kammerater og personale.

I afsnittet om evalueringskultur, kan I læse mere om, hvordan vi evaluerer vores pædagogiske praksis og følger op, så vores læringsmiljøer bedst muligt understøtter børnenes brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Alsidig personlig udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed
- der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem
- hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at have mod på livet samt erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer
- at være nysgerrige og føle sig trygge i verden, så de kan holde fast, prioritere og fordybe sig med tillid til egne potentialer

- at kunne engagere sig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor de kan få hjælp til at regulere deres følelser og håndtere både med- og modgang

Kastebanen leg og øvelse sammen. 1000Fryd juni 2020

Personalets udviklingsfokus

Et pædagogisk læringsmiljø, som understøtter børnegruppens kropslige, sociale, emotionelle og kognitive læring og udvikling. (SPL s 22). Fokus i dette projekt vil især være kognitive læring og udvikling gennem kropslig, social deltagelse. I håb om at det især vil udvikle børnekultur, leg og fællesskaber, men det vil måske også give signaler om de voksnes indlevelse i legen/Projektet. Jeg håber på, at mange børn vil synes, det er sjovt at lege/eksperimentere på kastebanen. Vi forventer at, ved at bruge forskellige legepositioner (Gitte Borks legemodell), kan inspirere og motiverer mange børn til deltagelse på forskellige måder. Evalueringsmålet: Er miniprojektet med til at styrke det enkelte barns mod og tro på sig selv og der igennem udvikle børnekultur, leg og fællesskaber?

Miniprojektets fokus

Det er især temaerne: **Alsidig personlig udvikling** og Krop, sanser og bevægelse, der vil komme i spil i dette miniprojekt, hvor vi har fået lavet et nyt legeområde på legepladsen. En kastebane, hvor der er sat to pæle om på en lang sandbane. Her kan leges med mange forskellige redskaber og muligheder kan skabes af både børn og voksne for at udvikle nye lege sammen. Her kan man evt. konkurrerer 2 og 2 sammen om pindekast mod pæle. Resten af banen kan bruges til forskellige former for kastespil, der kan sættes forskellige spande op, man skal ramme med risposer eller vægtposer så man skal afstemme, kraft og styrke for at ramme målet. Eller der kan lægges ringe ud, som man kan kaste ting i eller bare hoppe i. Eventuelt laves en form for ringespil. Banen skal tydeligt signalere, at her foregår noget, som man ikke kan lege/udøve andre steder på legepladsen.

Nationale mål: Det pædagogiske læringsmiljø, skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund. Det pædagogiske læringsmiljø, skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering. (SPL s 37) Vil prøve at bruge de fem kendetegn for leg, fra The LEGO Foundation s.13 (Version 2.1 Maj 2018) samt Mosers blomst (Moser2013 s. 28) som analyseredskaber.

Projektdeltagere

Pædagog der sætter aktiviteter i gang på den nye kastebane ude på legepladsen, de børn der kommer til og er motiveret og nysgerrige hopper med i legene. Det er en åben legestation. Andre kollegaer kan også komme til med flere børn.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Som barn oplever jeg: **Alsidig personlig udvikling**. At være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer. At kunne engagere mig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndtere både medgang og modgang. (Lærings stjernen). Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: Der er præget af omsorg og tryghed, samt appellerer til nysgerrighed. Der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem. Hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund. (Lærings stjernen). Jeg forventer, at børnene bliver nysgerrige på, at prøve kastebanen, nogle sammen med deres kammerater,

andre sammen med en medarbejder. Jeg forventer, at nogle børn, vil finde et nyt fællesskab ved at lege/eksperimentere på kastebanen, så det styrker deres samspil og tilknytning. For at styrke den alsidige personlige udvikling er det gennem denne legestation ved at afprøve og mestre de motoriske lege, så derfor inddrages mål for **Krop, sanser og bevægelse**. Som barn oplever jeg: "At tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk. Og at kende til og forstå min krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på mine sanseindtryk og kroppens signaler". (Lærings stjernen). Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: Med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes. Hvor der udvises glæde ved bevægelse og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til store armbevægelser og ro til fordybelse. Hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter. (Lærings stjernen). Hvordan invitere jeg mine kollegaer til også leger og eksperimenterer sammen med børn på kastebanen så børnene netop får styrket deres samspil og tilknytning og tillid til egne potentialer. Læringsblomsten SPL? Jeg forventer, at nogle af børnene selv tager initiativer til leg og eksperimenterer på kastebanen samt synes, det er sjovt på kastebanen. At andre børn forsøger sig sammen med en voksen. Jeg forventer at alle får erfaring med sin krop i forhold til muskel-led-sansen og også får stimuleret eksempelvis synssansen.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Det **pædagogiske læringsmiljø** skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på. Og Det **pædagogiske læringsmiljø**, skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse. PLP

Når jeg har arbejdet med børnene vil jeg gerne at de bliver eksperimenterende i deres måde at bruge kaste banen. Jeg har fået øje på at børnene har brug for at jeg indtager forskellige positioner. (Gittes model). Så jeg nogle gange, bare ser til, og hepper for derved at sprede stemning. Andre gange har jeg været mere guidende og får fortalt/vist, hvordan der kastes bedst for at ramme eller andet i legen.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Er miniprojektet med til at udvikle børnekultur, leg og fællesskaber? Hvordan ser det ud med kollegaers deltagelse og interesse i legen/projektet? Mine overvejelser: Stemningen rund om kastebanen har også haft betydning for børnenes deltagelse og arrangement. Som voksen skal man være en del af stemningen. Man skal være bevidst om, at man ikke kan ikke være deltagende på lige fod med børnene. Da den voksne som regel er overlegen i kasteteknik, og derved er det ikke sjovt for børnene.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Bevidst om at børnene er på forskellige udviklingsstrin. I forhold til udvikling af læringsmiljøet, har jeg lagt mærke til, gennem min dokumentation, at børnene jubler mere og engagerer sig mere, når de har fået frie tøjler i forhold til, hvor langt fra de kaster, det vigtigste er at ramme, derfor er det vigtigt at legen hele tiden bliver justeret på sværhedsgrad. Jeg ser at børnene har udviklet lege- og børnefællesskaber i forbindelse med kaste banen. I den gruppe jeg har nu, kan man se at børnene glæder sig til bruge banen. De viser glæde når vi skal i gang. Vigtigt at børnene får succes, derfor skal der reguleres i forholdt til barnets alder. Når vi er delt så meget i små grupper, kan jeg se at børnekulturen er sat på standby. Med børnekulturen mener jeg at børn videre giver legen til hinanden. Det bliver en anden måde at dele deres erfaring på og vise andre hvad de selv ved noget om. Jeg ser at børnene viser glæde, øver sig, er ved at finde ud af hvordan man håndterer legen. Begejstringen og følelser der opstår i legen. Jubel når det lykkes. Deltagelse på egne betingelser. Guide dem der skal øve sig mere på noget. Motoriske færdigheder, bevidsthed i at guide og vise og forklare

fx "kaste med en strakt arm" sigte, bruge øjnene. Der skal mere sprog på i forhold til flere af børnene, både for at understøtte det sproglige men også for at instruerer dem i hvordan deres krop arbejder, et kast kræver opmærksomhed på albuen, hånden, hvor man ser hen osv. Der er meget udvikling når man oplever at øve og mestre færdigheder. Det styrke den alsidig personlige udvikling, selvtillid, mestring der giver gode følelser, kognitive udvikling, da man er mere bevidst om hvad det er at kast og ramme. Vi kan give mere plads til at legen kan tilpasses, der opstår mere engagement, når der ikke er så mange regler. Børnene begynder at eksperimentere mere. Rammerne er der for at børnene kan skabe mulighed for at man kan afprøve. Vi kan se det gør en forskel når vi sætter tilbud op, det øger mulighed for læring og leg. Vi skal justere på hvilke krav og hvilke børn man også skal udfordre på at prøve nyt. Havde først tænkt at det kunne være en fri legestation, men det jeg har jeg fået øje på, er at det kræver en tydelig rammesætning. Hele forløbet har udviklet sig løbende. Sansemotorikken og kropsbevidsthed. Også udfordre de børn der kan og skal øve sig i flere nye ting.

Opfølgning

Miniprojektet er evalueret med Lis Rabæk UCL, ved sammen at se på de videoklip der er fra Kastebanen og netop med fokus på hvordan vi se børns alsidige personlige udvikling og min professionelle tilgang til dette. Udvikling af ideer sammen med børnene, inspiration fra dem, hvordan kan vi bruge deres kreativitet ud fra den rammen som kastebanen og legezone viser dem? Vi kan evt. bruge noget af den viden vi fik da vi udviklede vores nye motorikrum, og vi blev mere klar over hvordan børnene brugte rummet og fx opfandt hoppelege. Vi så det tydeligt gennem videoklip af den leg vi havde gang i inde i motorikrummet. Kan vi på samme måde se videoklip fra kastebanen og se hvilke lege og legeelementer børnene inddrage i området.

Videndeling

Vi har aftalt at vi på kommende husmøde, skal ud og lege på kastebanen, så alle kollegaer bliver introduceret til mulighederne der ude og så alle kan bidrage med flere ideer til hvordan den kan blive brugt. Det er målet at alle vil opleve at tage banen til sig, som en kendt legezone vi kan videreudvikle i fællesskab, da den er med til at understøtte vores profil i 1000Fryd omkring bevægelse og motoriks leg.

Øvrige tanker og forståelser

Vi vil prøve at bruge de fem kendetegn for leg, fra The LEGO Foundation s.13 (Version 2.1 Maj 2018) samt Mosers blomst (Moser2013 s. 28) som analyseredskaber. I forhold til Kendetegn for legende oplevelser, ser jeg i mine videoklip og mine iagttagelser, at børnene er aktiv deltagende, begejstret, at de involvere sig med hinanden, (omfavner, løfter, viser glæde), at de eksperimenterer, om det giver mening, er svært at sige, men det tror jeg, eftersom de gerne vil det. I Mosers blomst ser jeg det samme, gennem krop og bevægelse ser jeg social læring, emotionel læring, bevægelseslæring og kognitiv læring. Det sidste er især de største af børnene der bliver bedre til at fokusere og ramme.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Social udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne
- hvor alle er aktive medspillere og udviklere af fællesskaber i empatisk samspil med andre børn og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at blive mødt, respekteret og anerkendt, som dem de er i fællesskaber, hvor de kan udtrykke deres følelser og tanker og blive forstået
- at have gode venner og værdi i sig selv, når de deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end dem selv
- at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne
- at være kendte i og trygge ved lokalmiljøet samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres sociale udvikling.

Styrkelse af socialudvikling gennem små legefællesskaber i vuggestuen, Vesterparken marts 2020

Personalets udviklingsfokus

I vuggestuen vil vi arbejde med at styrke børns sociale udvikling og styrke deres mod til og tryghed i at deltage i lege med andre vuggestuebørn. Vi har haft fokus på et barn der kommer i konflikt med de andre børn i legen. Vi oplever at barn er meget glad for musik, og han deltager meget gerne når vi har voksne styret aktiviteter med musik. Generelt er barn 1 meget glad for voksne styret aktiviteter, det er i disse situationer, det går bedst for ham. Han er også god til at fordybe sig alene b.la. med dyr. For at mindske hans voldsomme udbrud over for de andre i vores rutiner/ overgang vil vi inddrage barn 1 i de opgaver der er. For eksempel få ham med til at gøre klar til at spise. Så bliver ventetiden korter for ham. Ud over vores planlagte aktiviteter vil vi være styrende i en leg på gulvet for eksempel tage togbanen frem sammen med barn1 og igennem vores deltagelse kan vi tiltrække andre børn så vi igennem legen kan hjælpe barn1 med at se de andre børn på gruppen. Når barn1 selv er i gang med at leg vil vi være tæt på legen, og støtte op når de andre viser nysgerrighed for hans leg. Så vi kan hjælpe med at fortælle hvad de andres intentioner er og spejle hvad der sker i situationen. Vores fokus er generelt et undersøgende blik for hvordan vores rolle og deltagelse i lege i mindre grupper kan styrke den sociale udvikling. Vores fælles opmærksomhed på netop dette barn, gav anledning til at vi ser på dette emne som noget generelt i vores legefællesskaber i vuggestuen i dette miniprojekt.

Miniprojektets fokus

Vi oplever at barn 1 ofte har svært ved at indgå i sociale sammenhænge. Han reagerer ved at kaste legetøj i hovedet på andre børn eller rive dem voldsomt i øret. Vi ønsker at gå tættere på et legemiljø, hvor barnet oplever at have lyst og er motiveret. Derfor lege som barnet er optaget af i forvejen. Vi undersøger hvordan vores position og legedeltagelse i mindre gruppe kan styrke legedeltagelsen og den sociale udvikling. *"Læringsmiljøet skal være et demokratisk fællesskab, der sikrer deltagelsesmuligheder for alle børn, og hvor børn oplever sig selv som en aktiv del af beslutningsprocesser ud fra erfarings-niveau og formåen. Alle børn skal have mulighed for at udfolde deres fulde potentiale uafhængigt af social baggrund, køn, alder mv."* Kilde SPL s. 46. I gennem dette mini projekt vil vi gerne sætte fokus på barn 1 relationer til de andre børn, og samtidig skabe et læringsmiljø der fører børnene videre i deres sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Igennem aktiviteter vil vi prøve på at barn 1 kommer ind i en god og positiv relation med andre børn. Vi har delt alle børnene op i små legegrupper og har her fokus på at inddrage og styrke den sociale udvikling i legefællesskabet og med os voksne som tydelige medlegere.

Projektdeltagere

Vuggestuebørnene fordelt i små legegrupper, mellem de fire pædagoger

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Social udvikling: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber og at alle børn udvikler empati og relationer." Alsidig personlig udvikling: At kunne engagere mig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndtere både med- og modgang. S. 36 SPL og At tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne. S. 36 SPL

Da relationer er en væsentlig del af grundlaget for at lære empati og for at få styret evnen til at være i et positiv og udviklende samspil, er det vores fokus i dette miniprojekt, at styrke de muligheder vi som pædagoger og med vores egen samspil og deltagelse giver mulighed for. Som pædagog skaber jeg miljøer: *Der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed. Som barn oplever jeg: At være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer".* Vi inddrager vores viden om ICDP og vores samspil med barnet. De første fire samspilstemaer i ICDP. Et teori- og evidensbaseret program, der sigter mod at øge kvaliteten af samspil mellem børn og

voksne. Programmets grundlæggende mål er, at gøre voksne mere lydhør over børns behov, samt at forbedre de voksnes evne til at møde børn på børnenes egne præmisser. (Karsten Hundeide s. 48. I vuggestuen arbejder vi ud fra Tryghedscirclen, beskrevet og illustreret i "Se barnet indefra" s. 23. Her støttes barnet også i socialdeltagelse, ved hele tiden at have den trygge havn hos pædagogen. Vi vil arbejde med denne forståelse i dette miniprojekt.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Børnefællesskaber: Læring sker gennem leg og relationer og legen har en værdi i sig selv. Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige udvikling. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes for at alle børn kan være med. Det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø der fører børnene videre i deres sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Kilde: s. 21 SPL

Hvad undersøger vi: Vi ønsker at et bestemt barn bliver en større del af det sociale fællesskab i vuggestuen. Derfor skaber vi legefællesskaber med andre jævnaldrende. Hvor vi fx inddrager togbanen eller dyr, som dette barn ofte søger, og leger med alene. "Børn og voksne er fælles om at skabe det rum, hvorigennem det enkelt barn udvikler sig. Sammen med et pædagogiske personale har de andre børn betydning for, hvilke erfaringer det enkelt barn gør sig, når det er i dagtilbud." Kilde: s. 21 SPL

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Rollen som igangsætter og rolle som observatør, hvad sker der når et barn finder på noget nyt, hvordan fanger jeg de andre børns opmærksomhed i den nye leg, og hvordan kan jeg udvikle på legen, så den varer ved. Vi har valgt de 4 samspil temaer ICDP samt tryghedscirclen som vores teoretiske grundlag ud over de henvisninger til SPL. Når vi arbejder med 0-2 år er de det bærende fundament. I vores forskellige valg af en flig, af vores fælles miniprojekt, er trygheden og nærværet fundamentet for børnenes nysgerrig og udvikling, om vi er på tur ud af huset, er i et bestemt legefællesskab. Pointen er at barnet kan søge tilbage til sikker havn, når verden derude bliver for stor, og at barnet her bliver mødt positivt af voksne der viser glæde, der justerer sig til barnet, samt er anerkendende for det barnet magter i situationen.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

I det oprindelige miniprojekt har vuggestuen haft fokus på et bestemt barn, som snart er børnehavebarn. Vores plan var at tage udgangspunkt i ovenstående case, da vores fokusbarn til tider havde en voldsom adfærd over for andre børn. Barnet havde på daværende tidspunkt ikke meget sprog eller fællesskab med de andre børn. I skrivende stund ser vi en anden interesse fra barnet både ift. sprog og fællesskaber, dog siger dokumentationen meget ift. deltagelse, og det vurderer vi handler, om hans sproglige udfordringer. Omstændighederne gjorde, at barnet var væk fra institutionen i flere uger, og da han vendte tilbage, så vi på ingen måde den adfærd vi havde beskrevet i casen. Det var en helt anden dreng, som ikke havde samme voldsomme adfærd over for de andre børn. Derfor har vi undersøgt hvordan vi i vuggestuen fortsat kan understøtte den gode udvikling. Vi har bl.a. haft fokus på hvad vores samlinger kunne give, da vi er bekendt med at han er meget glad for musik. I analysen har vi observeret at barnet ikke er deltagende i samlingen, når vi synger sange uden fagter. Når vi synger sange med fagter er der et helt andet lys i hans øjne, han er deltagende med både sang og fagter. Han smiler var deltagende kiggede både på både mig, men også på de andre børn. En af sangene var Jens Petersen ko, han er meget glad for dyr. En dag da vi spiste madpakker kiggede han på mælken og så et billede af køer. Han fortalte mig at det var en ko, og begyndte med sang og fagter til Jens Peteren ko. De andre børn ved bordet var hurtig med på hvad han havde gang i og var straks med. Det fortæller os at han kan trække en pælle mellem samling, og andre ting uden for samling, som indeholder et fælles tredje hvor relation til de 3 børn er blevet styrket. Det har været yderst givende, både for pædagog og børnene, at være i små faste grupper. Børnene har styrket deres relation til hinanden og vi har styrket vores relation til børnene. Derigennem kommer en større tryghed og derfor et bedre fundament

for udvikling. "Jeg har som voksen været langt mere nærværende og deltagende, fordi jeg som udgangspunkt kun skulle koncentrere mig om 4 børn i stedet for 16 børn". Det giver stor arbejdsglæde at kunne se og nærstudere resultatet af en udvikling man selv har sat i gang. Mulighed for at se de små ting og bruge det som opstår. Fx bruge de forskellige underlag som naturen byder på, hvilket kan skabe opmærksomhed på et fælles tredje, som kan styrke fællesskabet, fordi det er nyt og spændende for alle. Vi kan invitere hinanden til en gyngetur eller en rutsjetur. Vi kan se, når vi er i den lille gruppe, at vi får etableret nogle langt tættere relationer til det enkelt barn, hvilket kan give anledning til barnets grænse udvikles, og at vi tager et step videre i nærmeste udviklingszone. "Jeg får øje på barnets forventning til mig fx hvis jeg vil afprøve noget nyt, at barnet har tillid til mig som voksen".

Opfølgning

I forhold til det barn vi startede med at tage udgangspunkt i, er hans glæde ved musik og dyr, indarbejdet i det sprogarbejde vil planlægge med netop indholdet ud fra den viden vi indtil nu er bekendt med. Derfor fandt pædagogen nogle heste og lærte ham en sang "galop galop" på heste, den ridder hen til noget den godt kan lide, fx andre børn, andre dyr ol. På den måde er han aktiv med og kan bestemme hvor hesten skal hen. Det er en leg der tiltrækker mange børn så han får også mulighed for at indgå i samspil med de andre børn. Vores syn for hvordan effekten af vores relations arbejde og vores styrkelse af den sociale udvikling i forhold til vores arbejde i små børnegrupper tager vi med i vores fortsatte planlægning af læringsmiljøet i vuggestuen. Det er også her i de små grupper at vi kan lykkes med nærværet i forhold til vores arbejde med ICDP og tryghedscirklen. At børnene selv ser muligheder, i det de finder i naturen/legepladsen som nyt legetøj, og at de finder glæde ved at have andre med i deres leg.

Når vi følger barnets spor, og giver plads til at børnene tiltrækker hinanden når en har fundet på en sjov leg. Så kommer vi også automatisk over i medleger-rollen, det gør en forskel for de børn der her brug for mere tryghed. Det skaber mod til at man kan være deltagende. Vi kan holde gang i legene over længere tid, når man selv leger med. Fastholde motivation når man er medleger. At være tæt på. Vigtigheden i tryghedscirklen. Vi lege "som-om-lege" og vi leger med ting vi finder. Inddrage børnenes fantasi, de finder på noget og hvordan kan jeg støtte op omkring det. Udforske og tale med børnene om hvad har du fundet. Fokus på samtalerne jeg går ind, som åbner for børnenes muligheder og deres blik for hinanden i den sociale dannelse.

Videndeling

Det vi har fået øje på i analysen af vores miniprojekt, er at vi vil arbejde videre med at opbygge tryghed og tillid for at styrke relationerne. Vi fortsætter arbejde med ICDP og tryghedscirklen. Vi vil øge forældreinddragelsen og beskrive hvordan vi arbejder med relations arbejdet og styrkelse af socialudvikling og børnefællesskaber. Vi vil også arbejde mere med vores viden om arousal, og lege der skifter i forskellige tempi, arbejdet med mimik og spejling. Da vi har haft fat i en del sprogarbejde, vil vi inddrage det seneste fra Literacy i næste praksisforløb. Vi vil dele vores erfaringer fra de små legegrupper når vi holder teammøde i vuggestuen.

Øvrige tanker og forståelser

Er opmærksom på at fange en stemning, når vi synger. Den forsvinder når vi ser sangen på IPad. Ord på når vi laver fagterne. Barnet får selv øje på en ko på mælkekarton, den genkender han fra sangen med fagter. Samspil med de andre børn, så han er fanget med ind hvor han er på hans sproglige udvikling. Når vi synger med fagter så sker der noget med min egen stemning, jeg bliver glad. Billederne viser mig at vi får så god en kontakt. En anden energi når man bruger sig selv og bruge de andre børn i rummet også, så de får øje på hinanden. Kvalitet i relationen. Nærværet på gulvet sammen med de helt små. Så glæden i samværet giver også mig glæde. Det at være den tætte voksen i relationen har også betydning i min arbejdsglæde.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kommunikation og sprog*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor voksne anvender et nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- hvor alle har adgang til såvel analoge som digitale bøger, spil og skriveredskaber, som kan anvendes med og uden voksnes hjælp
- hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til dem og kammeraterne, mens de øver sig i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden

- erfaringer med at sprogliggøre deres tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så de opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- at både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres kommunikation og sprog.

LITERACY sprog og leg i rutiner og dialogisk læsning omsat til rollelege. 1000Fryd forår 2020

Personalets udviklingsfokus

I praksis vil vi have fokus på, at alle børn opnår så varierede og differentierede kommunikationsmåder og strategier, at de bedst muligt indgår i kommunikative fælleskaber.

<https://emu.dk/dagtilbud/podcast/bornehojde>. Børnene får lyst til og bliver nysgerrige på, at lege med de forskellige sprogformer (det talte, det billedlige og det skriftlige), og at selv de "tavse" børn får lyst og mod til at fortælle og samtale med de andre børn og voksne. Nationalt Viden center for læsning har produceret filmen : Literacy fremmede pædagogisk arbejde, der viser hvordan der kan arbejdes med sprog og literacy i hverdagens rutiner, <https://videnomlaesning.dk/aktuelt/nyheder/2018/ny-film-viser-sprogarbejde-i-hverdagens->.

Early literacy findes i børnehaven, blandt børnene og i børn og voksnes samspil. Hvis vi ser på sprog i læreplanen handler det ikke kun om at indføre en række (nye) strukturerede aktiviteter og projekter med et sprogligt fokus, men om at "få øje på" og fokusere på sprog og skriftsproglige dimensioner i hverdagen, men at se, reflektere over kvalificere sprog (mundligt/skriftligt) i meningsfulde hverdagssammenhænge.

Pædagogiske værktøjer: Vi arbejder med forskellige pædagogiske teorier, metoder og handlemåder. Særligt for vores arbejde med børn benytter vi ICDP, der er en metode, eller en anerkendende menneskelig måde at agere på i samspil med barnet. Metoden benytter 8 samspilstemaer, og skaber god, ligeværdigt og anerkendende samvær med børn. Vi er inspireret af den tidlige literacy, der handler om at skabe det bedste afsæt for barnets sprog og sproglige forståelse samt at understøtte den sproglige og kommunikative udvikling. Et tidligt fokus på skriftsprog handler om at skabe en nysgerrighed hos barnet over for det skriftsproglige univers. Fokus på hvilken nye praksisformer de digitale medier kan skabt i vores daglige pædagogiske arbejde. Vi sætter pædagogikken i centrum for diskussion og måden vi arbejder med børns brug af digitale medier på.

Miniprojektets fokus

Under corona har vi arbejdet med projektet i flere forskellige former i de børnegrupper vi har været delt op i. **1. Rutiner i forhold til dagligdagens overgange.** Overgange skal have et defineret indhold, så de bliver en ramme om samvær og samtidig være automatiserede, at det kan gennemføres som et ritual, således at det bliver indholdet i overgangen der kommer til at fylde. Dette gøres ved at vi arbejder målrettet med sprog og literacy dagligt. Eks: dagens hjælper, navnekort, billedekort af barnet med forklæde hængt i børnehøjde. I garderoben hænger interaktivtavler med billeder af årstidens tøj, indtalt på 8 forskellige sprog, der repræsenterer hvilke lande de kommer fra. Børnene får herved kendskab til flere sprog og andre skriftsprog end dansk. Vi vil gennem digitale medier eksperimentere og "fange" og inddrage børnene i kendte situationer dette gøres ved brug af talende fotoalbum (fysisk bog med plasticsider og et panel med indtalingsknapper) som indeholder en kendt rutine. Eks. Putte situation, vaske hænder, hente madpakker. I børnenes garderober hænges plancher op, som tydeligt viser hvordan børnenes garderobeplyds kan se ud

og hvad de kan indeholde. Dette gøres for at gøre det mere overskueligt for både børn, forældre og personale, og når de forskellige ting ligger på de samme pladser i alle garderoberne, så er det nemmere for alle at finde tingene. Der kan snakkes med børnene om, hvor og hvad de kan finde i deres garderobe og hvordan de igen får det sat, lagt og hængt på plads, så de lettere kan finde det igen. Der kan skabes en god dialog med børnene om, hvad de skal have på ud og om vejret: er det varmt, koldt, vådt osv.? Hvad kan du selv tage på og hvordan ser det ud: er det blødt, hårdt og hvad farve er det? Så der kan kommunikeres om form, farver, udformning og mange andre ting. **2.Dialogisk læsning** er en enkel og effektiv metode til at understøtte børns tilegnelse af talesproglige kompetencer. Tager udgangspunkt i børnenes forskellige behov og forudsætninger. Når dialogen er vigtig, er det fordi ord bliver til produktivt sprog, når de anvendes i samtale i mange forskellige kontekster. Derved får børnene et mere aktiv ordforråd. Dialogisk læsning har især effekt i forhold til at styrke de receptive og produktive talesproglige kompetencer, dvs. forståelse og produktionen af talesprog, styrker den lydlig opmærksomhed- herunder de tidlige læse-og skrivekompetencer. Jeg vil læse Monsterbesøg for børnene af flere om gange. Her møder barnet, flere symbolsprog, skriftsprog, billedsprog, og oplæsningsprog. Lege med de forskellige litterære figurer der fremstår i historien. Efterfølgende klippe ud, laminere for at skabe grobund for, at figurerne kan indgå i børnenes lege, forskellige steder inde som ude, så børnene flytter den litterære figur(er) med rundt i børnenes hverdag og skrue op for børnenes sprog. Fælles evalueringsmål: Vi vil undersøge og være nysgerrig på hvordan implementeringen af Literacy kan understøttes i hverdagens rutiner på en måde der understøtter varige praksisforandring i en ny struktur fra 1 april 2020. Afprøve hvor stor betydning literacy har for barnets sproglige kompetencer.

Projektdeltagere

Under corona har vi delt os op i 3 mindre legegrupper og har hver især afprøvet forskellige aktiviteter stadig under samme miniprojekt. Vi samler fælles op. Tre pædagoger

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Tema: Kommunikation og sprog: Sprog og Literacy i hverdagens rutiner. "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden." SPL s. 41.

Som barn oplever jeg: positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til mig og kammeraterne, menes vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden. Erfaringer med at sprogliggør mine tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så jeg opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og sociale baggrund. At både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden. Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: Hvor voksne anvender et nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund. Hvor alle har adgang til såvel analoge som digitale bøger, spil og skriveredskaber, som kan anvendes med og uden voksnes hjælp. Hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bag ved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Pædagogisk læringsmiljø: "Ved etablering af et pædagogisk læringsmiljø i dagtilbud vil det være en forudsætning, at det pædagogisk personale og ledelse løbende har blik for, hvordan praksis kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig." "Det har stor betydning for barnets kommunikative og sproglige udvikling, at der er et rigt sprogligt miljø i dagtilbuddet, hvor personalet er bevidst om at indgå i længere dialoger med børnene, stille åbne spørgsmål og kontinuerligt sætte ord på alt det, der sker i hverdagen i forbindelse med såvel pædagogiske tilrettelagte aktiviteter, spontane aktiviteter og daglige rutiner med børnene som frokost, oprydning mv." S. 22 i SPL

Hvad undersøger vi: Vi vil undersøge og være nysgerrig på hvordan implementeringen af Literacy kan understøttes i hverdagens rutiner på en måde der understøtter varige praksisforandring i en ny struktur fra 1 april 2020. Afprøve hvor stor betydning literacy har for barnets sproglige kompetencer.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Analyse den 31.08.2020. Dialogisk læsning: Vi har arbejde med bogen først. Flere børn med to sprog. Et barn med "tegn til tale" Forældre der også læser den samme bog hjemme. De er kommet med god feedback om hvordan børnene har levet sig ind i det. Det giver mere til barnet når både vi og forældre er sammen om det. Bogen kunne lånes med hjem, enkelte har købt den selv. Vi har arbejde med rekvisitter. Og at de kunne indgå i legen, det gør at legen udvikler sig, at bestemte temaer i bogen kan leges igen og igen. Børnene bearbejde oplevelserne og får sanser på bogens tema. I flimklippet ser vi at børnene leger et tema hvor de er vrede. Monsteret siger vrede ting. De spiller det der sker i bogen, også emnet "du må ikke være med" som er en del af bogen. Børnene vil gerne være de forskellige figurer og her bruger de rekvisitterne vi har lavet. Monster sidder på en blomsterpind. Lige som et dukketeater, børnene leger det ude på legepladsen. Rollelege, der er nogle rekvisitter som de kan bruge ind i legen. Fotos fra bogen som de selv kan vælge, de er blevet inspireret. Børnene har også tegnet om de følelser der er i bogen.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

1. garderoben og rutiner: Når jeg både viser og leger sammen med børnene, så leger de også med og bidrager til forandring. Vigtigt at man først er instruktør, hvor jeg fortæller hvor tingene skal være og bagefter var jeg spillende træner, hvor jeg leger at jeg skal finde tingen på planchen. Derefter legende jeg med sammen med børnene. Til slut spillede/legede de hvor tingen skulle være. Når vi leger med og gennem legen viser hvad det er vi er ved at lære. Et af børnene leger den voksne i garderoben. Børnene finde ud af at der er fejl på planchen som de er med til at lave om rutinerne i garderoben. Børn viser hvad der mangler, så de kan bruge dem. Budskab til forældrene om "Hvorfor". Og vores overvejelser om hvordan børnene skal lykkes selv i garderoben skal vi blive mere tydelig på. At vi har leget omkring temaet, så gør det en forskel. Børnene leger videre bagefter. Børnene bliver mere engageret i det vi laver at vi har leget og vi har et system i garderoben. Rammesætning er på plads og den giver mening for børnene, da de selv har været inddraget på en legende måde. Vi ser at børnene hjælper og viser hinanden, hvor deres ting skal være i garderoben. **2. dialogisk læsning og leg om monstre:** Når jeg bevidst har indtaget rolle som tilskuer – har jeg set hvilken vej børnene gerne vil (følge barnets spor). Det giver også anledning til at reflektere over egen rolle ind i legen. Når jeg er medspiller i legen er jeg blevet bevidst om at jeg nogle gange skal trække mig, så børnene får plads til selv at lege. Gitte Borks legemodell. At bruge viden om hvordan man gennem det limpiske system arbejder med følelser, udtrykke dem, lege dem, afspejlinger at ansigter. Intentionen om at alle fem børn skulle være med. Og at de kompetente børn lader ringe sprede sig som de yngste børn kan lære sig op af. Oplevelse fra sommerferien, hvor et barn tager fat i det de kan huske fra bogen og se det ind i deres leg på legepladsen. Vigtigt at man har rekvisitter med, som inspirere og så knytter det på et tema. Gå ned i en tekst, en historie og få det til at leve i børns fantasi. Fastholde motivationen ved at man i legekufferten hver dag havde noget nyt med. Legen udvider sig, fx hvad spiser de der monstre. Vi laver varm kakao. Vis forældrene video eller billeder. Så forældrene kan indleve sig i hvad børnene oplever i BH. Børnene kan "læse" bogen for andre. Mestring. For at børn kan skabe relationer til hinanden er det vigtigt at den voksne er tilsted. Det er vigtigt at finde en aktivitet, som børnene har interesse i. Når man arbejder med børns sprog- tilegnelse, er det vigtigt at den voksne hele tiden sætter ord på legen. Vigtigt at der er en stemning rundt om legen. Den voksne leger med og smager på kage. For at få børnene til at fortælle noget, skal den voksne også fortælle. Jeg skal udvide legens muligheder. Nogle lege kan blive stereotype. Hvordan kan jeg så give noget der inspirere og vise der er andre muligheder. Hvordan man sammensætte de forskellige børn. Motivere børn som ofte siger "jeg vil ikke være med". Kende koden på hvorfor et barn bliver

motiveret, her var det måske fordi jeg sagde vi skulle lege med vand. Finde det som vi kunne være sammen om. At barnet nu ved hvem jeg skal lege med, for vi skulle lege sammen hver dag i vores lille legegruppe (det var under corona). At vi bliver ved med at mødes, kendte rammer og den tryghed der er i det. Undgå at barnet i udsat position og bliver sat ud af fællesskabet. Det er sådan vi skal arbejde for at vi kan hjælpe ham ind i legen. Jeg måtte ikke tabe interessen. Vi skal ikke lade det blive for kedeligt, vores lyst og bidrag til at inspirere. Hvilke materialer vi bruger kan også være afgørende. Børnene er begyndt at læse flere forskellige bøger og fortælle om det derhjemme. Nogle forældre har købt bogen, så de også kan læse den sammen med deres barn derhjemme

Opfølgning

Organiseringen gør en forskel. Fortsat bedre til at lege tingene sammen med børnene, tør være fjollet. Det sætter sig fast når vi ikke kun bliver instruktører, men at vi inddrager dem og på en legene måde. Det bliver sjovere, jeg bliver selv høj af at være med på den måde. Vi fanger opmærksomhed. Vi vil tænke over hvordan får vi involveret forældrene mere i planchen i garderoben. At alle holder fast i at vi gør på samme måde. Tanker om at garderoben er et personligt rum, her skal være rart at være. De søger deres garderobe når de har brug for deres eget rum. Sætte skrifts sproget på igen. Tage det med til opstartssamtalen, og med oversatte ord. Det giver noget fagligt at skulle lave sin praksisfortælling/miniprojektet. Tanker om hvordan vi kan gøre forældrene nysgerrige. Vi vil have fokus på at udvikle tema kuffert med sager, så børnene kommer gennem alle dele af temaerne i en fortælling eller et eventyr.

Videndeling

Det vi arbejder videre med: At lege det vi gerne vil formidle. Være den legende voksen. Skabe orden i det der nemt kan blive kaotisk, skabe rammer man kan være kreativ i, det frigiver energi. Materialer og rekvisitter der motivere og giver legemuligheder. Vi arbejder med vores tone og stemninger i rummet. Vi benævner det vi leger. Sprogliggør det barnet er i gang med. Dyrker gentagelserne. Vi afgrænser legezoner som giver rum for fordybelser i mindre grupper. For at understøtte deltagelse er vores egen aktive legerolle nødvendig. Som hold bakker vi hinanden op og låner hinandens ideer og legekufferter.

Øvrige tanker og forståelser

Vi vil sammen med teamleder arbejde med hvordan vi kan give forældre både indsigt og en mere aktiv rolle i det som barnet er optaget af i legene og i den sproglige udvikling.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Krop, sanser og bevægelse*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes
- hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse
- hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele
- at tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk
- at kende til og forstå deres krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på sanseindtryk og kroppens signaler

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres kroppe, sanser og bevægelse.

Læring med kroppen forrest. 1000Fryd foråret 2020

Personalets udviklingsfokus

Vi vil gerne erfare om vi bevidst bevæger os imellem de voksnes valg af positioner i legefællesskaber. Hvilken betydning har positionerne for udfaldet af samspillet af børnene imellem. Vi vil gerne erfare om vi bevidst bevæger os imellem de voksnes valg af positioner i legefællesskaber. Hvilken betydning har positionerne for udfaldet af samspillet af børnene imellem. I 1000Fryd er motorik en del af børnehavens profil. Det er det fordi vi mener, det er sjovt og sundt, at bevæge sig, og det giver et godt fundament for livskvalitet, udvikling, trivsel og læring. Udsnit fra Læringsblomsten: ”hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikre plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse.

Miniprojektets fokus

Vi er optaget af hvilken børnekultur, den vokseninitierede aktivitet skaber. Det er vigtigt at aktiviteten er tilrettelagt så alle børn har mulighed for at deltage ud fra de forudsætninger det enkelte barn har. Og hvilke positioneringer vi som voksne indtager mest i løbet af legen. Personalet som: Spillende træner, medspiller, instruktør og tilskuer. Vi anvender Gitte Bergstedts Borks legemodell. Hvorfor er det lige, vi sætter fokus på motorikrummet? Det gør vi blandt andet, fordi meget ny forskning taler for, at barnet lærer og udvikler sig i et samspil mellem hjerne, krop og omverden, kroppen er brobygger mellem hjerne og omverden. (Keld Fredens Læring med kroppen forrest(2018) s 18). Derfor er det vigtigt, at alle børn, bevæger sig og får sansemæssige oplevelser, så meget som muligt. Idet den motoriske udvikling leverer råmateriale til perception, emotioner, kognitive processer, bevidst tænkning og sociale samspil. (Keld Fredens s. 26). Med andre ord, det er med til, at udvikle deres nysgerrighed, følelser, sociale kompetencer, sproglige udvikling m.v. Læring med kroppen forrest er et billede på, at gribe verden, før man kan begribe den. Det at man gør sig nogle erfaringer, ved at afprøve og have hænder/krop og sanser i noget håndgribeligt, som så giver mentale erfaringer. Vi er optaget af viden om motorisk udvikling og hvordan vi får den indlejret i vores rum for motorisk udfoldelse., i vores nye motorikrum. Den første er den reflektive fase 0-1 år: som giver barnet en hel masse sanseindtryk. Denne begyndende sanseintegration er med til at skabe hele fundamentet for barnets motoriske udvikling. Anden fase, Den rudimentære fase 0-2 år: her lærer barnet gradvist at få kontrol over egne bevægelser samt lærer forstadierne til de grundbevægelser, som barnet gerne skulle videreudvikle i den fundamentale fase. (Nanett Borre: Bevæg mig 2018 s.24-25) Tredje fase, Den fundamentale fase 2-6 år: Målet i denne fase er at lære og øve sig i alle grundbevægelserne, kravle, krybe, kaste, vippe, gribe, gå, hoppe, hinke. Disse bevægelser er væsentlige at beherske på en måde, så de er præcise, velkoordinerede og mekanisk/motorisk effektive. Bevægelserne skal automatiseres og derfor gentages igen og igen og igen og så lige 100 gange mere. Denne fase lægger sammen med de to forrige hele fundamentet for det enkelte menneskes fortsatte bevægelsesmæssige udvikling. Fjerde fase Den specialiserede fase 6 år- resten af livet.

Ovenstående taler derfor også for, at det er vigtigt, at kunne udfolde og udfordre sig motorisk. Små børn er fra Naturens hånd udstyret med en stor og umiddelbar bevægetrang, derfor har børn brug for at opleve, skabe erkendelse og samle erfaringer med hele deres bevæge- og sanseapparat involveret. (Nanett Borre 2018 s.67)

Projektdeltagere

Børn fra ældste gruppen samt tre pædagoger.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Fokus på KROP, SANSER og BEVÆGELSE i motorikrummet. Vi er i denne periode ved at ommøblere vores motorikrum og indrette det med nye materialer der understøtter mulighed for motoriske lege. Nationale mål: Alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på. Som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer: med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes. Som barn oplever jeg: At mestre overgang mellem ro og bevægelse og nyde begge dele. Vi vil filme motorik rummet som det ser ud nu, med de voksne i forskellige positioner. Derefter vil vi fjerne noget af det legetøj som er i rummet, og så filme det igen. FOKUS: Hvordan leger børnene i de forskellige situationer? Hvad fungerer bedst? Hvor mange konflikter? Vi vil filme hvordan rummet bliver brugt når ribber og måtter er sat op. Med risikoleg forstås lege, hvor børn i trygge rammer kan få lov til at mærke suset i maven, når de rigtig får fart i hjulene på løbetyklen, gynger højere end de turde i går eller endelig er blevet høje og stærke nok til at nå den nederste gren på legepladsens klatretræ, som de nu vil bestige. Risikoen kan også være at bevæge sig med høj fart, at få lov til at håndtere farlige redskaber, eller udforske store højder og lege hvor vi slås for sjov. Langt de fleste børn er født med en iboende bevægelsesglæde og bevægelsestrang. Det kribler af nysgerrighed og

virkefrang i barnets krop for at få lov til at lære at beherske sin krop og prøve sig selv af. (Nanett Borre Bevæg mig 2018 s. 126).

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

LEG: Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres og give betydelig plads i hverdagen i dagtilbuddet. Det pædagogiske personale kan fx løbende vurdere, om det er nødvendigt at rammesætte legen, så alle børnene trives i legen, prøver nye roller og sociale kombinationer og har en (positiv) oplevelse af at være med. S 18 SPL.

PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ: Det pædagogiske læringsmiljø skal altid tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætning. S 23 SPL.

Hvilke legemuligheder er der indenfor? Og hvilken betydning har den rolle, vi som voksne har i legen? Til at starte med sætter vi fokus på motorikrummet. Evnen til at lære nye bevægelser bygger på det motoriske fundament. Netop derfor er det så vigtigt, at børn i de første 6 år af deres liv får mulighed for at udvikle et så solidt og stærkt motorisk fundament som muligt. (Nanett Borre Bevæg mig 2018 s. 25-27).

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi har afprøvet to forskellige måder at bruge rummet på. Fri leg i motorikrummet og en Alfabet atlet leg. Det har givet 3 praksis.

- Tilskuer (børn afprøver egne grænser og udfordre sig selv. Og giver nogle gode lege relationer.)
- Instruktør (på de børn der er udfordret motorisk.)
- Instruktør (af legen, alfabet atlet)
- Spillende træner (Guider dem igennem legen, verbalt og fysisk.)

Vi skal være bevidste om hvad rummet skal bruges til den pågældende dag. Og det kommer af hvilken rolle vi som voksne bruger, når vi åbner rummet op. Vi skal snakke med kollegaerne som ikke er en del af mini projektet. Spørge dem om hvad man kan gøre for, at de vil komme til at bruge rummet og synes det er sjovt. Med udgangspunkt i at ens egen rolle og motivation for de forskellige lege positioner, får det betydning for hvordan børn deltager, udvikler mod, engagement og lyst til at lærer gennem krop og sanser. Vi kunne se at børnene opfandt lege hvor de kunne hoppe ned, bruger møbler ol. De afprøver og eksperimenterer også netop der hvor det kan være lidt farligt og risikofyldt. Det er sjovt for dem. Deres eksperimenter giver blod på tanden, inspirere indbyrdes og de høster erfaringer med ”kroppen forrest”.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi ser at forskellige børn bruger motorikrummet på forskellige tidspunktet. Fx når der er få børn, så er det nogle bestemte børn, de yngste og børn der er udfordret motorisk, udfordre sig selv på deres udviklings trin. Vi kan se at når børnene har været i motorikrummet, finder de selv et tidspunkt hvor de holder pause i de andre rum. De er blevet bedre til selv at regulere mellem høj fysisk aktivitet og roligere pauser, aktiviteter. Rummet er konstant i brug, hvor børnene udforsker og eksperimenterer med mange forskellige former for bevægelse og bevægelseslege, både på egen hånd og sammen med det pædagogiske personale. Børns muligheder for at opleve disse lege og dermed udforske motorik, mod, modstandskraft og mestringskompetencer, samt pådrage sig skrammede knæ, ømme bagdele og forskrækkelser, er af afgørende betydning for børnenes evne til selv, at vurdere, hvorvidt man er i stand til at håndtere en fysisk udfordring.

Opfølgning

Vi fortsætter med miniprojektet og udarbejder en film, som vi viser til kollegaerne og forældrene. Pædagog udarbejder et brev til forældrene, som fortæller om vores motorikrum samt vi er i gang med at samle mere beskrivelse til vores hjemmeside, da det netop er vores særlige kendetegn som institution.

Videndeling

Emnet tages op på husmøder og på vores teams, hvor vi planlægger kommende aktiviteter og rammer der kan underbygge vores fælles faglige forståelse og udvikling af hvordan vi arbejder med krop, sanser og bevægelser både ude og inde.

Øvrige tanker og forståelser

4/11-19 Besøg af Lis Rabæk, UCL: Leg i motorikrummet, Lis påpeger det er mega fedt, at vi har det skab, der ligger ned og nedspringsmåtter, det bør absolut bevares. Vi kan lave ribbe og klatrevæg i det andet hjørne. Der kom mere forskellig motorikleg, når det kom nye remedier frem: rullemåtte, hulahopringe, puder. Vi flytter alt legetøj væk, som appellerer til stillesiddende lege. Vi snakker om, at rummet fungerer godt med 17-20 børn. På et tidspunkt, tæller vi 26 børn, så begynder det at blive trangt, der opstår småkonflikter. Vi har udtænkt nogle ændringer i vores indretning af det nye motorikrum, så læringsmiljøet der udfordre børnenes motorisk udvikling. Vi har ind tænkt et motorik læringsrum der kan lukkes op og i. Således at rummet også kan blive et læringsrum der kan udfordre børnenes konstruktions lege. Rummet kan derfor få flere funktioner i løbet af dagen. Vi vil indkøbe kasser på hjul, hvor duplo klodser, og tog skinner kan kommes i, således at disse let kan køres ud og ind af rummet, efter behov. Vi opsætter en klatre væg og to ribber hjørnet rundt, så der kan blive mulighed for de aktiviteter hvor børnene søger at kunne spring, kravle op. Modsatte hjørne skal der være et sted hvor de kan hoppe ned fra en kasse, som på bagsiden kan bruges som hule når rummet ikke er motorik rum. Derudover indkøbe vi nedsprings flere store nedspringmåtter.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Natur, udeliv og science*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der understøtter spontan glæde ved naturen, og hvor bæredygtige praksisser udfoldes
- hvor børnenes lyst til at udforske naturfænomener og lege med tal, former og mængdeopfattelser anerkendes og mødes relevant.
- hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- glæde ved og forbundenhed med naturen samt kendskab til naturvidenskabeligt og matematisk funderede begreber og forklaringsmodeller.
- erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden
- begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling samt mine muligheder for selv at bidrage

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på natur, udeliv og science.

Renskriv jeres miniprojektbeskrivelser og/eller praksisfortællinger i nedenstående skabeloner – Kopier det antal skabeloner I har brug for og slet evt. uaktuelle skabeloner

Miniprojektet. Kommer projekt fra Hættegården forår 2021 titel og datering

Personalets udviklingsfokus

Skriv din tekst her

Miniprojektets fokus

Skriv din tekst her

Projektdeltagere

Skriv din tekst her

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Skriv din tekst her

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Skriv din tekst her

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Skriv din tekst her

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Skriv din tekst her

Opfølgning

Skriv din tekst her

Videndeling

Skriv din tekst her

Øvrige tanker og forståelser

Skriv din tekst her

Praksisfortællingens titel og datering

Indledning – begyndelse

Skriv din tekst her

Hændelse– handlingsforløb

Skriv din tekst her

Afslutning

Skriv din tekst her

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Sammenfatning

Skriv din tekst her

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kultur, æstetik og fællesskab*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor alle får oplevelser og erfaringer med egne og andres kulturelle normer, traditioner og værdier både som aktive deltagere og tilskuere
- hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund
- hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- scene- og billedkunst, film, musik og litteratur samt mulighed for at deltage både som tilskuer og udøver
- adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde mig skabende og undersøgende med og uden voksne

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på kultur, æstetik og dannelse.

Renskriv jeres miniprojektbeskrivelser og/eller praksisfortællinger i nedenstående skabeloner – Kopier det antal skabeloner I har brug for og slet evt. uaktuelle skabeloner

Miniprojektets Sangglad i Vesterparken på vej i efterår 2020 titel og datering

Personalets udviklingsfokus

Skriv din tekst her

Miniprojektets fokus

Skriv din tekst her

Projektdeltagere

Skriv din tekst her

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Skriv din tekst her

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Skriv din tekst her

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Skriv din tekst her

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Skriv din tekst her

Opfølgning

Skriv din tekst her

Videndeling

Skriv din tekst her

Øvrige tanker og forståelser

Skriv din tekst her

Praksisfortællingens SANGGLAD titel og datering

Indledning – begyndelse

Skriv din tekst her

Hændelse– handlingsforløb

Skriv din tekst her

Afslutning

Skriv din tekst her

06-05-2024

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Skriv din tekst her

Sammenfatning

Skriv din tekst her

Evalueringens kultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringens kultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringens kultur?

Her beskriver vi, hvordan vi arbejder med den løbende pædagogiske læreplanlægning, samt hvordan forældre og bestyrelse inddrages i evaluering og opfølgning. Formålet med den løbende planlægning og evaluering er, at etablere og regulere vores pædagogiske læringsmiljøer, så børnene trives, lærer, udvikler sig og dannes optimalt. Vi præsenterer her nogle af de metoder og værktøjer vi anvender til dokumentation, refleksion og evaluering af de pædagogiske læringsmiljøer - i relation til vores vurdering af børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

I Børneområde Midt tilrettelægger vi arbejdet med [de pædagogiske læreplaner](#) løbende. Der tages altid afsæt i den aktuelle børnegruppe, hvad der netop rør sig i den, hvilke dele i læringsmiljø der kræver vores fokus for udvikling, så vi dermed når hele vejen rundt i læringsblomsten. Der kan være forskellige temaer som vi får øje på og som gør at vi netop tager fat i dem for en kommende periode. Det kan være børnene der selv har valgt et tema, eller det kan være pædagogen der får øje på udfordringer vi skal understøtte netop i den aktuelle børnegruppe i forhold til deres alder og udvikling. Det kan være et tema der understøtter vores profil og vores udvikling af vores institutioner som vi de seneste år har renoveret og nybygget. Vi kan også have fælles fokus som vi lægger ind over vores læreplansarbejde i en periode i hele området. Det kunne fx være at vi alle beskriver hvordan vi i de forskellige aktiviteter og rutiner tænker børn i udsatte positioner ind. Når vi vælger noget fælles at stille skarpt på, kan det fx kunne være ved at inddrage fælles oplæg fra vores netværksgruppe eller med teori vi ønsker at inddrage over den kommende periode. Disse forløb har styrket vores fælles faglige

sprog i området og styrket vores fælles grundsyn og videreudvikling af disse. I vores årshjul har vi tilrettelagt PLAN uger hvor læreplansarbejdet fra den seneste periode analyseres. Vi bruger primært video eller fotos. Pædagogerne fremlægger disse for deres kollegaer. Vi anvender reflekterende team. Teamleder og i øjeblikket eksterne underviser fra UCL har rollen som interviewer, der åbner for cirkulære spørgsmål. Ud fra Karl Tomms spøgeguide. Efter analysen, bruger vi den indsigt og viden vi har fået øje på, over i det næste som planlægges og der beskrives ind i miniprojekter hvilke evalueringsmål der er for den kommende periode i læreplansarbejdet. Det er modellen fra EVA vi bruger. <https://www.eva.dk/dagtilbud-boern/evaluerende-paedagogisk-praksis-0>

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?

Materialet fra de løbende evalueringer, som er beskrevet i forrige afsnit, anvendes som dokumentation for evaluering af det samlede arbejde med den pædagogiske læreplanlægning, der ifølge dagtilbudsloven skal foretages mindst hvert andet år. Formålet med samlede evaluering er, at afgøre og redegøre for, i hvilket omfang vi har levet op til det fælles pædagogiske grundlag og de tolv fælles mål under de seks læreplanstemaer.

Der udarbejdes et fælles evalueringsdesign for alle dagtilbud i Faaborg-Midtfyn Kommune, som offentliggøres på kommunens hjemmeside FMK.dk